

Met welk onderwijsaanbod kan ik de leerlingen uit groep 5c, die aan de bovenkant van het begaafdheidsspectrum functioneren, passend onderwijs bieden?

prismaklas

Naam	Maaïke Vermeer
Studentnummer	2090695
Opleiding	Master Special Education Needs Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg
Leerroute	RT05 Leer- en onderzoekslijn
Begeleider	Bram Rooijackers
Plaats	Eindhoven
Datum	Juni 2011
Werkplek	Basisschool Het Palet
Plaats	Hapert

Een prisma is een vorm die licht in verschillende richtingen af kan buigen, waardoor er verschillende kleuren kunnen ontstaan. In de prisma zijn de drie basiskleuren uit het logo van basisschool Het Palet opgenomen. Met de drie basiskleuren - rood, geel en blauw - zijn er oneindig veel kleuren te maken.

De verschillende kleuren worden gemaakt als de leerling een passend onderwijsaanbod volgt en zich daarbij optimaal kan ontwikkelen.

Vandaar de benaming 'Prismaklas'.

Basisschool Het Palet staat voor:
'Veelzijdig leren om kleurrijk te leven'.

Inhoudsopgave

1. Voorwoord	Blz. 5
2. Samenvatting	Blz. 6-7
3. Aanleiding en probleemstelling	Blz. 8-10
4. Theoretisch kader » 4.1 Wat is (hoog)begaafdheid? » 4.2 Welke kenmerken heeft een (hoog)begaafde leerling? » 4.3 Hoe kan je (hoog)begaafde leerlingen signaleren? » 4.4 Hoe kan je (hoog)begaafde leerlingen begeleiden? - 4.4.1 <i>Compacten</i> - 4.4.2 <i>Verrijken</i> - 4.4.3 <i>Verrijkingsklas</i>	Blz. 11-21 Blz. 11-12 Blz. 12-14 Blz. 14 Blz. 14-21
5. Onderzoeksmethodologie » 5.1 Dataverzamelmethode(n) » 5.2 Materiaal verzamelen » 5.3 Beschrijving en verantwoording van de analysebeslissingen » 5.4 Betrouwbaarheid en validiteit	Blz. 22-28 Blz. 22-23 Blz. 23 Blz. 23-25 Blz. 25-28
6. Resultaten » 6.1 Wat is de beginsituatie van groep 5c, omtrent het bieden van een passend onderwijsaanbod aan leerlingen die meer uitdaging nodig hebben? - 6.1.1 <i>Beginsituatie school</i> - 6.1.2 <i>Beginsituatie/ervaring leerkracht</i> - 6.1.3 <i>Leerlingen die meer uitdaging nodig hebben in kaart brengen</i> - 6.1.4 <i>Beginsituatie/ervaring leerlingen</i> » 6.2 Met welk onderwijsaanbod zorg ik ervoor dat de leerlingen, die meer uitdaging nodig hebben, een passend onderwijsaanbod aangeboden krijgen? - 6.2.1 <i>Opzet</i> » 6.3 Wat is de eindsituatie van groep 5c, omtrent het aanpassen van het onderwijsaanbod voor leerlingen die meer uitdaging nodig hebben? - 6.3.1 <i>Eindsituatie/ervaring leerkracht + IB'er</i> - 6.3.2 <i>Eindsituatie/ervaring leerlingen</i>	Blz. 29-51 Blz. 29-42 Blz. 43-45 Blz. 46-51

7. Eindconclusie	Blz. 52-53
8. Aanbevelingen	Blz. 54-57
9. Evaluatie	Blz. 58-59
10. Literatuurlijst	Blz. 60
11. Bijlagen	Blz. 61-105
» Bijlage 1. Zelfbeoordelingsformulier Begaafdheidsprotocol	Blz. 61-82
» Bijlage 2. Vragenlijst beginsituatie/ervaring leerkracht	Blz. 83-85
» Bijlage 3. Selectiecriteria - leerlingen die meer uitdaging nodig hebben	Blz. 86
» Bijlage 4. Vragenlijsten beginsituatie/ervaring leerlingen	Blz. 87-96
» Bijlage 5. Weekrooster groepsleerkracht	Blz. 97-98
» Bijlage 6. Weekrooster leerling	Blz. 99
» Bijlage 7. Aanpak prismataken	Blz. 100
» Bijlage 8. Prismataken	Blz. 101
» Bijlage 9. Evaluatie prismataken	Blz. 102
» Bijlage 10. Leerdoel	Blz. 103
» Bijlage 11. Evaluatie leerdoel	Blz. 104
» Bijlage 12. Materialenlijst	Blz. 105

1. Voorwoord

Vanuit de masteropleiding Remedial teacher werd er een module aangeboden, waarin ‘onderzoek doen’ centraal stond. Ik heb hoogbegaafdheid als onderzoeksonderwerp gekozen. Onderwijs bieden aan leerlingen die meer uitdaging nodig hebben, is een actueel onderwerp op veel basisscholen. Omdat leerkrachten uit het basisonderwijs te maken hebben met grote verschillen in ontwikkelingsniveau tussen individuele leerlingen, is dat een behoorlijke uitdaging. De populatie van mijn onderzoek zijn dus (hoog)begaafde leerlingen. (Harinck, 2009)

De afgelopen jaren is er meer aandacht gekomen voor het belang van onderwijs dat recht doet aan de mogelijkheden van hoogbegaafde leerlingen, zowel in het onderwijsveld als in het beleid van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (Henkens, 2010) Basisschool Het Palet te Hapert, onderdeel uitmakend van SKPOK, heeft de afgelopen jaren sterk ingestoken op passend onderwijs. Ik zie mijn onderzoek als een mooie stap richting het passend onderwijs bieden aan leerlingen die meer uitdaging nodig hebben.

Er zijn een aantal collega's op mijn werkplek die mij goed op weg hebben geholpen met het onderzoek. Daarom wil ik in de eerste plaats de betrokken collega's bedanken. Ik wil Gerard Smetsers bedanken, omdat hij de mogelijkheid heeft gegeven om het onderzoek uit te voeren binnen basisschool Het Palet. Ook wil ik de groepsleerkracht van groep 5c, Lianne Cornelis, bedanken. Ik wil haar bedanken voor het meedenken, meewerken en uitvoeren van mijn onderzoek. Verder wil ik de intern begeleiders, Karin van de Ven en Jacqueline van de Ven, bedanken voor hun advies en begeleiding tijdens de uitvoering van mijn onderzoek.

Tot slot wil ik Bram Rooijackers bedanken voor zijn intensieve begeleiding tijdens het proces van mijn onderzoek. Hij heeft met een kritische blik gekeken, zodat ik mijn onderzoek uiteindelijk tot een volwaardig product heb kunnen vormgeven.

Ik hoop dat u mijn onderzoeksverslag met veel plezier leest.

Met vriendelijke groet,

Maaïke Vermeer

2. Samenvatting

In deze samenvatting wil ik u op een beknopte wijze de aanpak en uitvoering van mijn onderzoek inzichtelijk maken. Wellicht is deze informatie handig om de structuur van mijn onderzoek beter te doorzien.

Allereerst heb ik me gericht op een sterke theoretische verdieping betreffende het onderwerp hoogbegaafdheid. Hierbij kunt u denken aan de volgende deelonderwerpen: definitie hoogbegaafdheid, kenmerken, signaleren en begeleiding.

Daarna heb ik geëxploreerd hoe de huidige situatie op schoolniveau is, gekeken naar de implementatie van het onderwijsaanbod voor leerlingen die meer uitdaging nodig hebben. De directeur, adjunct-directeur en twee IB'ers hebben het zelfbeoordelingsformulier vanuit het begaafdheidsprotocol van SLO ingevuld. Vanuit de uitkomsten is gebleken dat basisschool Het Palet zich op bepaalde onderdelen al goed heeft ontwikkeld, maar dat er op andere onderdelen ontwikkelpunten zijn.

Ook heb ik de beginsituatie verder in kaart gebracht door te kijken naar het klasniveau. Ik heb een vragenlijst gemaakt, waar de groepsleerkracht tijdens een gesprek antwoord op heeft gegeven. Vanuit deze informatie ben ik meer te weten gekomen over haar ervaringen, de leerlingen uit groep 5c die meer uitdaging nodig hebben en haar voorkeur voor de manier van begeleiding van deze leerlingen.

Verder heb ik in kaart gebracht welke leerlingen meer uitdaging nodig hebben. Samen met twee IB'ers heb ik een selectiecriteria opgesteld waar we de leerlingen op kunnen selecteren. Vanuit de selectiecriteria heb ik gekeken welke leerlingen uit groep 5c meer uitdaging nodig hebben. Ook heb ik vanuit het historisch overzicht en eventuele IQ testen bekeken of de leerling meer uitdaging nodig heeft. En ik heb de leerkracht een vragenlijst voor begaafdheid laten invullen om nogmaals vast te stellen of de leerling die extra uitdaging nodig heeft. Vanuit bovenstaande gegevens is gebleken dat vijf leerlingen uit groep 5c meer uitdaging nodig hebben. Deze leerlingen zijn niet vanzelfsprekend hoogbegaafd, daarom zal ik vanaf nu het begrip (hoog)begaafdheid hanteren.

Daarna heb ik tijdens de beginsituatie in kaart gebracht hoe de ervaringen van de vijf leerlingen zijn. Hierbij heb ik een vragenlijst opgesteld, waar de leerlingen tijdens een individueel gesprek antwoord op hebben gegeven. Vanuit deze informatie ben ik meer te weten gekomen over de extra begeleiding die de leerlingen nu krijgen en wat hun ideale situatie is. Met behulp van bovenstaande informatie heb ik de beginsituatie duidelijk in beeld kunnen brengen.

Vanuit de beginsituatie heb ik een onderwijsaanbod kunnen verwezenlijken die aansluit bij het school-, groeps- en leerlingniveau. Hierbij heb ik gebruik gemaakt van theorie uit de literatuur en kennisgeving die ik heb mogen ontvangen vanuit de cursus 'Plusklas', zodat ik het onderwijsaanbod zo goed mogelijk kon laten aansluiten bij het niveau van de (hoog)begaafde leerling. Ook heb ik drie plusklassen bezocht, zodat ik een beeld kon vormen van een eventuele opzet en begeleiding. Verschillende goede ideeën heb ik kunnen gebruiken om het onderwijsaanbod verder toe te spitsen. Het onderwijsaanbod heb ik vervolgens vier weken op mijn werkplek ten uitvoer gebracht.

Tot besluit heb ik de eindsituatie in kaart gebracht. De eindsituatie was gericht op een verbetering ten opzichte van de beginsituatie. Hierbij heb ik de leerkracht, IB'er en de leerlingen een vragenlijst laten invullen om in beeld te brengen hoe ze de uitvoering van mijn onderzoek hebben ervaren. Daarna heb ik de verworven resultaten in cirkeldiagrammen verwerkt.

Aan de hand van bovenstaande bevindingen, heb ik een conclusie geschreven. En vanuit de conclusie heb ik aanbevelingen opgesteld om het onderwijsaanbod voor (hoog)begaafde leerlingen te verbeteren/optimaliseren. Ik hoop dat het onderzoek een positieve bijdrage levert aan de verdere ontwikkeling voor het creëren van een passend onderwijsaanbod voor leerlingen die meer uitdaging nodig hebben.

In mijn onderzoeksverslag kunt u bovenstaande informatie breedvoerig teruglezen. Daarbij wil ik beginnen om in het volgende hoofdstuk de aanleiding en probleemstelling van mijn onderzoek uiteen te zetten.

3. Aanleiding en probleemstelling

In dit hoofdstuk wil ik vermelden vanuit welke probleemsituatie mijn onderzoeksonderwerp tot stand is gekomen, wat de intentie van mijn onderzoek is en wanneer mijn onderzoek is geslaagd. Op die manier kunt u zich een voorstelling maken van de beginsituatie en wat het uiteindelijke doel van mijn onderzoek is.

De minister van onderwijs, Marja van Bijsterveldt, vindt dat de scholen meer uitdaging moeten bieden. De goede leerlingen worden volgens de minister te weinig uitgedaagd, omdat scholen te weinig verwachtingsvol zijn. Ik citeer de uitspraak van mevrouw van Bijsterveldt: ‘‘Als van leerlingen niet meer wordt gevraagd, zullen ze niet beter presteren en het beste uit zichzelf halen.’’ (‘‘School moet meer uitdaging bieden’’, *Eindhovens Dagblad*, 23 mei 2011). Ook Mulder (2010) geeft aan dat veel (hoog)begaafde leerlingen niet bereiken van wat zij op basis van capaciteiten en aanleg zouden kunnen bereiken. Dat komt omdat het onderwijs in de praktijk vaak vergeet om voldoende aandacht te besteden aan leerlingen met een leervoorsprong. Vanuit deze opvattingen kan ik concluderen dat het reguliere onderwijs in Nederland niet is afgestemd op de onderwijsbehoeften van (hoog)begaafde leerlingen.

Dit is een onderwijskundig probleem, omdat (hoog)begaafde leerlingen wel die extra aandacht nodig hebben in de vorm van uitdaging. Indien de leerlingen geen afgestemde begeleiding en aanpak krijgen, kunnen ze zich gaan afzonderen, nemen een andere houding aan en/of zetten een masker op om zichzelf te kunnen overschreeuwen. Dit levert natuurlijk spanningen op die zich kunnen openbaren in agressief of onbeheerst gedrag. Dit alles kan sterk wisselende resultaten opleveren, concentratieproblemen of zelfs desinteresse. (‘‘Hoe herkennen we hoogbegaafde kinderen?’’, n.d.) Je ziet dat veel (hoog)begaafde leerlingen vastlopen in het vervolgonderwijs wanneer er echt geleerd moet gaan worden. Ik wil voorkomen dat deze leerlingen vastlopen in hun schoolcarrière, omdat elke leerling recht heeft op een ononderbroken ontwikkeling.

Vanaf het begin van schooljaar 2010-2011 begeleid ik een hoogbegaafde leerling uit groep 5c, genaamd Pim. Door de jaren heen hebben leerkrachten veel geleerd en ervaring opgedaan over de omgang met en aanpak van deze leerlingen. De manier waarop Pim in de klas werd begeleid, maakte voor mij duidelijk dat basisschool Het Palet al een stap heeft gezet in het

passend onderwijs bieden aan (hoog)begaafde leerlingen. In groep 5c krijgt Pim bepaalde opdrachten compact aangeboden, hij is doorwerker bij het vakgebied rekenen en hij krijgt soms moeilijkere taken aangereikt.

Pim komt één keer per week 1,5 uur naar mij om te werken aan moeilijkere taken. De rest van de tijd volgt hij meestal het reguliere lesschema. Uiteraard is het voor hem erg vervelend als er in de klas een half uur iets wordt uitgelegd en als hij de informatie na 10 minuten al begrijpt. Naar mijn idee is het van belang om deze situaties te voorkomen. Ik denk dat Pim meer uitdaging zal moeten krijgen, zowel binnen als buiten de klas, om ervoor te zorgen dat hij een positieve ontwikkeling doormaakt. Naar mijn mening sluit goed onderwijs aan bij de mogelijkheden van leerlingen. Dus het onderwijs voor Pim zal aangepast moeten worden. Maar doordat de aanpak zo specifiek is, blijven er voor de leerkracht valkuilen en vraagtekens.

Daarom is de intentie van mijn onderzoek om een efficiënte en bruikbare aanpak te bedenken die via twee richtingen is toe te spitsen. Namelijk enerzijds een aanpak die de leerkracht gedeeltelijk autonoom uit kan voeren in de klas en anderzijds een aanpak waarbij de leerlingen extra uitdaging buiten de klas krijgen. Hierbij is het belangrijk dat we de leerlingen die (hoog)begaafd zijn niet tekort doen. Omdat een (hoog)begaafde leerling tijdens zijn leerproces afhankelijk is van andere personen, wil ik in beeld brengen hoe we de leerlingen moeten sturen, begeleiden en welk onderwijsaanbod we moeten creëren. Deze informatie kan ik vervolgens hanteren voor het bedenken van een eventuele begeleidingswijze om passend onderwijs te bieden. De uitgangspositie van mijn onderzoek is de begeleiding van Pim. Maar ik wil in beeld brengen of er nog meer leerlingen uit groep 5c extra uitdaging nodig hebben. Vanuit die doelstelling is het logischerwijs als er meerdere leerlingen aan deelnemen. Deze leerlingen worden de onderzoeksgroep genoemd. (Harinck, 2009)

De volgende hoofdvraag heb ik voor mijn onderzoek opgesteld:

Met welk *onderwijsaanbod* kan ik de leerlingen uit groep 5c, die aan de bovenkant van het *begaafdheidsspectrum* functioneren, *passend onderwijs* bieden?

De volgende begrippen wil ik verhelderen, zodat mijn hoofdvraag voor iedereen toegankelijk wordt.

* Onderwijsaanbod: de onderwijsinhoud die je de leerling biedt.

- * Begaafdheidsspectrum: leerlingen die meer uitdaging nodig hebben en waarbij je eventueel de kenmerken van een (hoog)begaafde leerling naar voren ziet komen.
- * Passend onderwijs: de leerling moet worden aangesproken en begeleid op een bij hem passend niveau; aansluitend op zijn mogelijkheden, specifieke leereigenschappen, interesses en behoeften op cognitief, sociaal en emotioneel gebied. (Mulder, 2010)

De volgende deelvragen heb ik voor mijn onderzoek opgesteld:

- * Wat is de beginsituatie van groep 5c, omtrent het bieden van een passend onderwijsaanbod aan leerlingen die meer uitdaging nodig hebben?
- * Met welk onderwijsaanbod zorg ik ervoor dat de leerlingen, die meer uitdaging nodig hebben, een passend onderwijsaanbod aangeboden krijgen?
- * Wat is de eindsituatie van groep 5c, omtrent het aanpassen van het onderwijsaanbod voor leerlingen die meer uitdaging nodig hebben?

Het onderzoek is volgens een vaste structuur opgebouwd. In hoofdstuk 4 maak ik een verdieping in de theorie die betrekking heeft op mijn onderzoek. In hoofdstuk 5 zijn de verschillende methoden beschreven die ik voor mijn onderzoek heb ingezet. Ook is in dit hoofdstuk duidelijk aangegeven waarom die methoden geschikt zijn en wat de eventuele beperkingen zijn. In hoofdstuk 6 is antwoord gegeven op de drie deelvragen. De resultaten die vanuit de methoden naar voren zijn gekomen, zijn in dit hoofdstuk uiteengezet. Vervolgens is in hoofdstuk 7 een conclusie geschreven, waarbij een koppeling is gemaakt tussen de resultaten van de drie deelvragen. In hoofdstuk 8 zijn aanbevelingen geschreven, waardoor ze op mijn werkplek praktische en doelgerichte handreikingen krijgen aangereikt. Tot slot heb ik in hoofdstuk 9 een algemene evaluatie op mijn onderzoek geschreven.

In het volgende hoofdstuk wil ik u kennis laten maken met de theorie rondom het onderwerp (hoog)begaafdheid, zodat u zich alvast een beeld kan vormen over deze doelgroep.

4. Theoretisch kader

Ik heb een theoretische verdieping gemaakt betreffende het onderwerp (hoog)begaafdheid. Deze verdieping heeft geleid tot duidelijkheid over de definitie van (hoog)begaafdheid, de kenmerken, de signalering en begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen. Ik wil deze kennis verwerven, zodat ik vervolgens een koppeling kan maken naar de praktijk. Ik heb kennis nodig over het begrip (hoog)begaafdheid, de kenmerken en de signalering, zodat ik op een gedegen wijze vast kan stellen welke leerlingen meer uitdaging nodig hebben. Verder is het van belang dat ik meer kennis heb over de begeleiding van deze leerlingen, zodat ik een passend onderwijsaanbod kan vormgeven.

Bij één leerling, uit het groepje van 5 leerlingen, is vastgesteld dat hij hoogbegaafdheid is. Ik kan stellen dat de andere leerlingen meer dan gemiddeld intelligent zijn. Ik ga ervan uit dat er in de theorie over hoogbegaafdheid handreikingen worden gegeven, die ook aansluiten bij de begeleiding van begaafde leerlingen.

Het theoretisch kader heb ik ingedeeld in de volgende vragen:

- * Wat is (hoog)begaafdheid?
- * Welke kenmerken heeft een (hoog)begaafde leerling?
- * Hoe kan je (hoog)begaafde leerlingen signaleren?
- * Hoe kan je (hoog)begaafde leerlingen begeleiden?

In de eerste vraag ga ik u dus meer informatie geven over de definitie van (hoog)begaafdheid.

» 4.1 Wat is (hoog)begaafdheid?

Ik wil een antwoord geven op deze vraag, omdat ik u in het kort wil uitleggen wat er met (hoog)begaafdheid wordt bedoelt. Dit is een veel terugkomend begrip in mijn onderzoeksverslag, waarvoor u theoretische achtergrond nodig heeft.

Er is geen eenduidige definitie van (hoog)begaafdheid. Toch geven de theorieën en modellen aanknopingspunten voor een definitie die bruikbaar is voor de onderwijspraktijk:

- * Volgens Mönks, Heller en Gagné is de ontwikkeling van talent een langdurig en dynamisch proces. Zowel persoonlijkheidseigenschappen als de interactie met de omgeving zijn mede bepalend voor de mate waarin het aanwezige potentieel tot zijn recht komt.

- * Volgens Renzulli, Mönks en Sternberg beschikt een (hoog)begaafde leerling over een hoge intelligentie in combinatie met een creatief denkvermogen.
- * Volgens Renzulli en Mönks is er daarnaast sprake van een intrinsieke motivatie (doorzettingsvermogen) om een taak te volbrengen, wat zich onder andere uit in een sterke gedrevenheid wanneer iets hun interesse heeft.
- * Volgens Gardner en Sternberg is (hoog)begaafdheid geen begrip dat is uit te drukken in een criterium als een IQ van >130. Wel is een hoge score een sterke indicatie van een hoge intelligentie, maar een lagere score sluit dit niet uit (onderpresteren). ('Algemeen', n.d.)

Ook moet een leerling extreem goed in iets zijn om begaafd te zijn. Begaafde personen beschikken over een vaardigheid of aanleg voor een vaardigheid die in vergelijking met zijn leeftijdsgenoten zeldzaam is. (Gerven van, p. 8, 2009)

Concluderend zien we bij de wetenschappelijke definities van (hoog)begaafdheid dat ze de definitie breder trekken dan alleen de cognitieve intelligentie. Dit maakt dat (hoog)begaafdheid een complex begrip is, waarbij er nooit eenduidige antwoorden kunnen zijn over wat een goede begeleidingsstrategie is. Dat wil zeggen dat de aanpak van het onderzoek niet vanzelfsprekend de juiste begeleiding is om passend onderwijs te bieden. Allereerst zal ik de aanpak moeten uitvoeren, voordat ik hierover een uitspraak kan doen.

In de volgende vraag wil ik u meer informatie geven over de kenmerken van een (hoog)begaafde leerling.

» 4.2 Welke kenmerken heeft een (hoog)begaafde leerling?

Ik wil onderstaande kennis overbrengen, zodat het voor u duidelijk wordt hoe de (hoog)begaafde leerlingen in elkaar zitten. Deze informatie heeft iedere groepsleerkracht nodig, die begeleiding biedt aan (hoog)begaafde leerlingen. Anders wordt het moeilijk om een gepaste begeleiding te bieden en om een passend onderwijsaanbod te creëren.

In de vorige vraag, 4.1 'Wat is (hoog)begaafdheid?', heeft u kunnen lezen dat de definitie van (hoog)begaafdheid breder is te trekken dan alleen de cognitieve intelligentie. Het karakter, de opvoeding, het sociale milieu, niet-cognitieve aanlegfactoren als stressbestendigheid, motivatie om te presteren, werk- en leerstrategieën, faalangst en controle zijn ook medebepalend voor het uiteindelijke niveau waarop (hoog)begaafdheid tot uiting komt. ('Hoe

herkennen we hoogbegaafde leerlingen?', n.d.)

Maar om een globaal beeld te krijgen van een (hoog)begaafde leerling, heb ik hieronder de eventuele kenmerken weergegeven:

- * IQ tussen 115-130 -> begaafd niveau;
- * IQ meer dan 130 -> (hoog)begaafd niveau;
- * snel van begrip;
- * maakt grote denk- en leerstappen;
- * beschikt over een goed geheugen;
- * brede algemene kennis en interesse;
- * groot probleemoplossend vermogen;
- * kan verworven kennis toepassen;
- * nieuwe kennis integreren met oude kennis;
- * heeft groot analytisch vermogen;
- * taalvaardig en kan spelen met taal;
- * creatieve en originele oplossingen;
- * geestelijk vroegrijp;
- * houdt van uitdagingen;
- * groot doorzettingsvermogen;
- * perfectionistisch;
- * intuïtieve denker;
- * behoefte aan autonomie;
- * vermogen tot (zelf)reflectie;
- * sociaal competent. (Drent, Gerven van, p. 11-12, 2009)

Uit bovenstaande informatie kan ik concluderen dat er niet één enkel beeld van de (hoog)begaafde leerling bestaat. Dat wil dus zeggen dat niet elke leerling voldoet aan alle opgestelde kenmerken van (hoog)begaafdheid. Wel kan ik deze informatie gebruiken bij het selecteren van de leerlingen. Ik wil de leerlingen uit groep 5c selecteren die meer uitdaging nodig hebben. Vanuit de informatie uit rapporten en het historisch overzicht, moeten dus enkele kenmerken van een (hoog)begaafde leerling naar voren komen.

In de volgende vraag wil ik u meer informatie geven over het signaleren van (hoog)begaafde leerlingen.

» 4.3 Hoe kan je (hoog)begaafde leerlingen signaleren?

Ik wil een antwoord geven op deze vraag, omdat ik deze theorie nodig heb om de leerlingen uit groep 5c te kunnen selecteren. Ik wil een gedegen selectiecriteria opstellen, waarbij ik vast kan stellen welke leerlingen meer uitdaging nodig hebben.

Bij de signalering neemt de leerkracht een centrale positie in. Bij het signaleren vangt de leraar de signaleren van leerling, ouders of andere betrokken op en interpreteert dit op een juiste wijze. (Van Gerven & Drent, 2004)

Ik kan dus concluderen dat de leerling, leerkracht, ouders en eventueel andere betrokkenen een belangrijke rol spelen bij het signaleren. Daarom wil ik deze personen terug laten komen in de selectiecriteria die ik op ga stellen. De leerling kan aangeven of hij/zij voldoende leert en meer zou willen leren. De leerkracht kan aangeven of de leerling hoge toetsscores haalt, meer uitdaging nodig heeft en of de kenmerken van een (hoog)begaafde leerling naar voren komen. Ook kunnen de ouders aangeven of hun zoon/dochter meer uitdaging nodig heeft en of de kenmerken van een (hoog)begaafde leerling naar voren komen. Ook kunnen de ouders tal van informatie verstrekken over de voorschoolse ontwikkeling van hun kind. Vanuit die informatie kan er vastgesteld worden of de leerling een eventuele voorsprong op een bepaald ontwikkelingsgebied heeft.

In de volgende vraag wil ik u meer informatie geven over de begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen.

» 4.4 Hoe kan je (hoog)begaafde leerlingen begeleiden?

Ik wil een antwoord geven op deze vraag, omdat de vraag betrekking heeft op de uitvoering van mijn onderzoek. Ik wil meer kennis verwerven over de manier waarop ik de (hoog)begaafde leerlingen kan begeleiden. Vanuit die informatie kan ik een opzet bedenken, zodat ik tegemoet kan komen aan de onderwijsbehoeften van de (hoog)begaafde leerling. Uiteindelijk wil ik een passend onderwijsaanbod creëren, waarbij de (hoog)begaafde leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Omdat (hoog)begaafde leerlingen creatief zijn in het bedenken van allerlei methoden en oplossingen, kunnen ze in een lagere groep al in de problemen komen. De leerlingen kunnen bijvoorbeeld hun creativiteit de vrije loop laten tijdens het automatiseren van de tafels. Het

gevolg is dat ze onvoldoende sommen tijdens de toets kunnen maken, doordat ze een eigen tijdrovende oplossingsmethode hebben ontwikkeld om het een en ander uit te rekenen. De leerkracht kan vervolgens gaan denken aan een eventueel automatiseringsprobleem, terwijl dat een gedachte in de verkeerde richting is. (Kieboom, 2007)

Daarom moeten de (hoog)begaafde leerlingen herkend, erkend en geprikkeld worden om te excelleren, door tegemoet te komen aan hun specifieke onderwijsbehoeften. (Mulder, 2010). Er zal een passend onderwijsaanbod voor de leerling opgezet moeten worden. Dit kan gebeuren in de vorm van compacten, verrijken en eventueel een verrijkingsklas op te starten. Die vormen van passend onderwijs bieden worden hieronder verder uitgelegd.

- 4.4.1 Compacten

Drent en Van Gerven omschrijven compacting als het overslaan van overbodige herhalings- en oefenstof en in bredere context het afstemmen van het leerstofaanbod op de (leer)eigenschappen van (hoog)begaafde leerlingen. (Gerven van, p. 67, 2009)

Ook zijn er verschillende manieren van compacten. Er bestaan namelijk vier verschillende trajecten om te compacten en er kan een onderscheid gemaakt worden tussen individueel en schoolbreed compacten.

In de publicatie *Begaafden in beweging* onderscheiden Oost en Kort (2005) vier manieren om te compacten:

- * Stoptreintraject; van alle stof wordt wat minder oefenstof verwerkt
- * Sneltreintraject; de bloktoets wordt vooraf afgenomen en de leerling krijgt alleen de leerstof en oefenstof aangeboden die hij nog niet beheerst
- * Intercitytraject; een groter gedeelte van de leerstof wordt vooraf getoetst. Aan de hand van de resultaten wordt verder gewerkt. Deze manier is bedoeld voor leerlingen met een grote didactische voorsprong en bij wie gedacht wordt aan een groep overslaan.
- * TGV-traject; doorwerken met de stof van het totale leerstofaanbod van de basisschool.

Het individueel compacten is gebaseerd op de prestaties van de individuele leerling. Om te kunnen inschatten wat een leerling al beheerst van de reguliere leerstof neemt de leerkracht zoveel mogelijk de methodegebonden toetsen af, voorafgaand aan een nieuwe blok leerstof. Vervolgens maakt de leerkracht op grond van deze analyse een selectie uit de oefenstof van

dat blok. Bij deze vorm van compacting wordt geen onderscheid gemaakt tussen begaafde en (hoog)begaafde leerlingen, omdat de mate van compacting wordt afgestemd op de individuele leerling. Het voordeel is dat het leerstofaanbod precies kan worden afgestemd op datgene wat de leerling op dat moment beheerst. Nadelen zijn dat deze vorm vaak problemen oplevert bij leerlingen die onderpresteren en dus vooral op methodetoetsen soms niet optimaal presteren. Ook wordt aan het begin van ieder blok een tijdsinvestering gevraagd van de leerkracht voor iedere leerling die voor compacting in aanmerking komt. (Drent, Gerven van, p. 55, 2009)

Schoolbreed compacten is dat begaafde en (hoog)begaafde leerlingen een eigen leerlijn volgen. (Drent, Gerven van, 2009) Die leerlijnen zijn opgenomen in het Digitaal Handelingsprotocol (hoog)begaafdheid. Deze richtlijnen worden uitgesplitst naar twee verschillende niveaus, de eerste en de tweede leerlijn. De eerste leerlijn is bedoeld voor begaafde leerlingen en de tweede leerlijn voor hoogbegaafde leerlingen. Ze worden ingedeeld in een leerlijn op grond van hun leereigenschappen, waarbij ervan uitgegaan wordt dat leerlingen met hetzelfde intelligentieniveau beschikken over ongeveer dezelfde leereigenschappen en dat deze leerlingen dus behoefte hebben aan ongeveer dezelfde mate van aanpassingen in het leerstofaanbod. In de eerste leerlijn doen leerlingen grotendeels mee aan alle instructies en wordt 25-50 procent van de oefenstof geschrapt. Bij de tweede leerlijn doen leerlingen alleen mee bij instructies wanneer er nieuwe elementen aan de orde komen en wordt 50-75 procent van de oefenstof geschrapt. (Gerven van, p. 81-82, 2009)

Uit het bovenstaande kan ik concluderen dat het compacten van leerstof ervoor zorgt dat het aanbod voor de leerlingen zinvoller wordt. De leerstof wordt beperkt tot de essenties waar de (hoog)begaafde leerlingen van kunnen leren. Deze informatie is van belang om te bekijken welke manier van compacten op dit moment op school- en klasniveau wordt toegepast. Later kan worden bekeken of dit de juiste manier van compacten is en of er mogelijk een andere vorm van compacten kan worden toegepast.

- 4.4.2 Verrijken

Verrijkingsonderwijs vult de ruimte die ontstaan is door compacten met zinvolle onderwijsactiviteiten die aansluiten op de brede ontwikkeling van de leerling. (Gerven van, p. 91, 2009) Verrijken betreft het waardevoller maken van het onderwijsaanbod.

Dat gebeurt wanneer het aangepaste onderwijsaanbod tegemoetkomt aan de behoeften en capaciteiten van de individuele (hoog)begaafde leerling. Het gaat bij verrijken dus om het

aanbieden van leerstof die een beroep doet op de specifieke leereigenschappen van (hoog)begaafden en de specifieke leereigenschappen van de betreffende individuele leerling. (Boekhorst te-Reuver, 2007)

Verrijkingstof is van belang, omdat:

- * Wanneer er alleen compacting plaatsvindt, gaat de leerling in een (zeer) versneld tempo door de leerstof en is vervroegde doorstroming in de meeste gevallen onvermijdelijk.
- * Door deze leerstof leren we (hoog)begaafde leerlingen te 'leren' met goede leerstrategieën en een goede leerattitude.
- * (hoog)begaafde leerlingen komen hierdoor met een bredere basis aan kennis en vaardigheden van de school. (Drent, Gerven van, p. 69, 2009)

Westberg e.a. (1993) tonen aan dat leerlingen die verrijkingsonderwijs krijgen, betere schoolresultaten behalen en zich meer welbevinden op school dan even intelligente leerlingen die geen verrijkingstaken krijgen.

De verrijkingstof moet aan de volgende eisen voldoen:

- * bevat open vraagstellingen (hoe, wat, waaromvragen)
- * beschikt over hoge complexiteit
- * bevat opdrachten met een probleemgericht karakter
- * maakt meerdere oplossingsstrategieën mogelijk
- * doet beroep op creativiteit
- * overstijgt het didactisch niveau van de leerling. (Drent, Gerven van, p. 70, 2009)
- * de rol van de leerkracht is hierbij vooral coachend terwijl de leerling meer verantwoordelijkheid krijgt als ontwerpen van zijn eigen leerproces. (Gerven van, p. 92, 2009)

Overzichtslijsten van eventuele verrijkingsmateriaal zijn te vinden op:

- * <http://hoogbegaafdheid.slo.nl/leermiddelen/>, n.d.)

Uit bovenstaande informatie kan ik concluderen dat het van wezenlijk belang is om lessen compact aan te bieden, zodat (hoog)begaafde leerlingen meer verrijkende taken kunnen maken. Het is belangrijk dat de leerlingen niet zomaar een taak krijgen aangeboden, maar die taken moeten ontworpen zijn voor de (hoog)begaafde leerling. Deze leerlingen hebben recht

op passend onderwijs, zodat ze zich volledig kunnen ontplooien. Dat kan alleen maar gebeuren als het onderwijsaanbod is afgestemd op de onderwijsbehoeften en ontwikkeling.

- 4.4.3 Verrijkingsklas

De bedoeling van het Weer Samen Naar School beleid is om te voorkomen dat er speciale scholen worden ingericht voor leerlingen met specifieke leerbehoeften. Leerlingen met een voorsprong, met een achterstand of geen van beide behoeven specifieke aandacht en begeleiding en de school moet dat kunnen bieden.

Maar wetenschappelijk onderzoek van het CBK en het ITS heeft aangetoond dat de beste resultaten van onderwijsaanpassingen voor (hoog)begaafde leerlingen worden gevonden wanneer de leerling buiten de reguliere groep werd geplaatst, bijvoorbeeld een plusgroep/verrijkingsgroep. Daar krijgen de leerlingen een deel van of de hele week een ander, speciaal op hen toegesneden onderwijsaanbod. (Hoogeveen, Van Hell, Mooij, Verhoeven, 2005)

De hoofddoelen van een plusgroep zijn: de leerling op zijn niveau uitdagen en stimuleren door het juiste cognitieve leermateriaal aan te bieden en het aanleren van de metacognitieve vaardigheden. Metacognitie is het aansturen van het eigen leerproces. Ook wordt vaak veel aandacht besteed aan sociale en emotionele vaardigheden: samenwerken, luisteren naar elkaar, zich kunnen inleven in anderen, herkennen en hanteren van eigen gevoelens of omgaan met de eigen begaafdheid. Snappen hoe leren gaat en daarop kunnen reflecteren zijn voor (hoog)begaafde leerlingen essentieel. Wanneer dat het geval is, zijn de vakinhouden eerder middel dan doel. (Mulder, 2010)

Maar het onderwijs bieden aan (hoog)begaafde leerlingen blijft een uitdaging, voor onderwijsgevers, ouders en wetenschappers. Het is essentieel dat onderwijsgevers voldoende kennis hebben over deze groep leerlingen.

Daarbij is het belangrijk dat de leerkracht in beeld heeft wat de (hoog)begaafde leerling daadwerkelijk nodig heeft. Volgens het Handbook of Gifted Education is dat het volgende:

- 1) Organiseer: het samenwerken met andere leerlingen, de differentiatie van het leerproces en een mentor/coach (niet een leerkracht, maar iemand die begeleidt)
- 2) Pedagogisch klimaat van excellentie en grote inzet.

3) Lesstof en werkvormen;

- * complex, intens, snel;
- * reële thema's/eigen passie;
- * diepte boven breedte; concepten boven feiten;
- * grote verscheidenheid;
- * experts erbij;
- * onderzoeken, experimenteren;
- * portfolio's: bijhouden van vorderingen;
- * ontwerpen, presenteren, producten ontwikkelen

4) Creativiteit: creatief denken en de kunstzinnige uiting daarvan; drama en muziek

5) Vaardigheden: sociale-, communicatieve-, talige vaardigheden

6) Denkwijze uitlokken:

- * denkvragen voor analyse, synthese, evaluatie;
- * probleemgestuurd leren, met eigen vragen;
- * argumenteren, debatteren, socratisch dialoog;
- * stimuleer: nieuwsgierigheid, eigen antwoorden;
- * zoeken naar (wederzijdse) relaties in leerstof, verschijnselen, schematiseren;
- * metacognitie (leren leren; plannen en bewaken, leren over denken, actief leren)
- * denken in systemen.

7) Zingeving: levensbeschouwing, filosofie, en spiritualiteit. (Kaaij van der, Boer de, 2007)

Bij verrijkingsonderwijs buiten de eigen groep (verrijkingsklas) staan diverse aandachtspunten vermeld, die als volgt kunnen worden samengevat:

- * voor groep 1 t/m 8 wordt verrijkingsstof aangeboden buiten de eigen groep;
- * er zijn selectiecriteria voor de plusgroep;
- * de plusgroepbijeenkomst vindt wekelijks plaats op een vaste tijd op een vaste locatie;
- * de plusgroep komt een langere periode (minimaal een half jaar) bijeen;
- * door de plusgroepsbijeenkomst is wekelijks minimaal 1 1/2 uur beschikbaar;
- * de plusgroep heeft een vaste begeleider, die beschikt over een onderwijsbevoegdheid;
- * de plusgroep bestaat uit minimaal 2 en maximaal 10 leerlingen;
- * de plusgroep heeft de beschikking over verrijkingsstof op diverse gebieden (rekenen en wiskunde, taalvaardigheden, technisch lezen, wereldoriëntatie, werken aan projecten, vreemde talen, filosofie, ICT, overige vakken of onderwerpen);
- * binnen de plusgroep wordt gebruik gemaakt van verrijkingsstof die specifiek ontwikkeling

is voor (hoog)begaafden;

- * de in de plusgroep aangeboden verrijkingstof is niet afkomstig van hogere leerjaren;
- * binnen de plusgroep wordt gewerkt aan specifiek op (hoog)begaafden gerichte doelen en vaardigheden en per leerling aan individuele doelen en vaardigheden vanuit zijn/haar individuele behoeften die samen met de leerling zijn vastgesteld;
- * er worden eisen gesteld aan de leerling voor het werken binnen de plusgroep en de leerling krijgt begeleiding/feedback tijdens het werken binnen de plusgroep;
- * zowel het product als het proces van het werk wordt beoordeeld en op het 'schoolrapport' weergegeven, waarbij wordt uitgegaan van de in het plan van aanpak/handelingsplan gestelde cognitieve, sociale en emotionele leerdoelen;
- * er vindt overleg plaats tussen de vaste begeleider van de plusgroep en de groepsleerkracht van de leerling;
- * er is sprake van samenhang tussen hetgeen in de plusklas wordt ondernomen en dat wat er in de eigen groep gebeurt.

De genoemde aandachtspunten kunnen op verschillende manieren worden weergegeven. Dit is afhankelijk van de visie van de school, het team en de aanwezige leerling populatie. Het creëren van uitdagend onderwijs, een ononderbroken ontwikkelingslijn voor alle leerlingen, heeft echter in belangrijke mate ook te maken met durven loslaten en open staan voor verandering en vernieuwing. Een goede communicatie tussen leerkrachten, leerlingen en ook ouders is daarbij van essentieel belang. (Steenbergen-Penterman, Boer de, p. 166, 2007)

Uit bovenstaande informatie kan ik concluderen dat het belangrijk is om de leerlingen ook verrijking buiten de klas te bieden. Er moet natuurlijk wel een bepaald criteria zijn waar de leerlingen aan moeten voldoen om deel te mogen nemen aan de verrijking. Die verrijking moet ook zorgvuldig worden samengesteld, zodat de leerlingen op verschillende gebieden worden uitgedaagd en gestimuleerd. Er moeten verschillende materialen, lesstof, werkvormen, creativiteit, sociale- en emotionele vaardigheden, talige vaardigheden en zingeving worden aangeboden. Tevens is het belangrijk om aandacht te besteden aan de denkwijze van deze leerlingen. Verder is het belangrijk dat de bijeenkomsten wekelijks plaatsvinden op een vaste tijd en op een vaste locatie. De bijeenkomst moet ongeveer 1 ½ uur duren en de leerlingen moeten een vaste begeleider hebben. Tot slot vind ik het erg belangrijk dat er een samenhang is tussen hetgeen in de verrijking binnen en buiten de groep wordt aangeboden.

Vanuit de theorie wil ik een koppeling kunnen maken naar de beginsituatie. Ik wil in beeld brengen op welke manier de school en de leerkracht de lesstof compact aanbiedt en wat ze nog meer uitvoeren om een passend onderwijsaanbod te creëren. Verder wil ik de leerlingen in beeld brengen die meer uitdaging nodig hebben met behulp van selectiecriteria, zodat op een gedegen wijze wordt vastgesteld of de leerlingen meer uitdaging nodig hebben.

Tot slot wil ik ook een koppeling maken naar de aanpak van mijn onderzoek. Ik wil het onderwijsaanbod nauwkeurig afstemmen op de onderwijsbehoeften en de ontwikkeling van de leerlingen. Op die manier kunnen de leerlingen zich optimaal ontwikkelen. Verder wil ik verrijking buiten de klas aanbieden, waarvoor ik de leerlingen selecteer. Hierbij wil ik de leerlingen op verschillende gebieden uitdagen met behulp van verschillende materialen en lesstof. Ook wil ik aandacht besteden aan de denkwijze van de leerlingen door middel van het opstellen en evalueren van doelen. Er wordt een koppeling gemaakt tussen de verrijking binnen en buiten de klas. Dus ik wil het compacten, de verrijking binnen en buiten de klas terug laten komen in de opzet van mijn onderzoek. Naar mijn idee, en volgens de theorie, zijn dit essentiële veranderingen voor de leerling, waardoor het onderwijs passend wordt gemaakt.

In het volgende hoofdstuk wil ik weer terugpakken op de uitvoering van het onderzoek. Daarbij wil ik beginnen met het verantwoorden van de verschillende methoden die ik tijdens mijn onderzoek heb ingezet.

5. Onderzoeksmethodologie

In dit hoofdstuk wil ik de verschillende methoden, die ik tijdens mijn onderzoek heb toegepast, uiteenzetten en verantwoorden. Dit is belangrijke informatie, zodat u een goed beeld krijgt waarom die methoden geschikt zijn en wat de eventuele beperkingen zijn.

Allereerst wil ik aangeven vanuit welke probleemstelling het onderzoeksonderwerp is ontstaan. Het onderwerp is ontstaan vanuit een verlegenheidssituatie uit de dagelijkse praktijk. Een verlegenheidssituatie is een probleem waar één of meerdere mensen tegenaan lopen en waar geen kant en klare oplossing voor is. De verlegenheidssituatie is ontstaan vanuit leerkrachten die vragen hebben bij het passend onderwijs bieden aan (hoog)begaafde leerlingen. Daarom wil ik met mijn onderzoek bereiken om aanbevelingen te verkrijgen, die leiden tot effectiever kunnen handelen van de leerkrachten.

De vorm van het onderzoek is een praktijkgericht onderzoek. Een praktijkgericht onderzoek is primair gericht op een verlegenheidssituatie die in een concrete school of klas speelt. Daarmee is het praktijkonderzoek per definitie context-, cultuur-, en tijdsgebonden en de inzichten hebben een beperkte geldigheid. (Harinck, 2009) De keuze voor deze vorm van onderzoek komt voort uit het streven naar een verbetering in de praktijksituatie van basisschool Het Palet. Het uiteindelijke doel is een concrete verbetering van het onderwijs voor (hoog)begaafde leerlingen, wat overeenkomt met een actie-onderzoek. De taak van de onderzoeker is om de situatie te onderzoeken, af te tasten en te ondervragen. (Kallenberg, Koster, Onstrenk & Scheepsma, 2007)

Vervolgens wil ik u informeren over de verschillende methoden die ik tijdens mijn onderzoek heb toegepast, de materialen, de analysebeslissingen en de validiteit en betrouwbaarheid van de methoden. Die informatie kunt u hieronder uitgebreid lezen.

» 5.1 Dataverzamelmethode

De start van het verzamelen van gegevens voor dit onderzoek bestaat uit een literatuuronderzoek. Hiermee gaat men op zoek naar alles wat bekend is over het onderwerp. Nadien heb ik de gegevens uit de literatuur gekoppeld naar de praktijk. (Kallenberg et al., 2007)

Hieronder heb ik de verschillende dataverzamelmethodeën weergegeven:

1. Literatuuronderzoek;
2. Beginsituatie school in kaart brengen;
3. Beginsituatie / ervaring leerkracht in kaart brengen;
4. Leerlingen die meer uitdaging nodig hebben in kaart brengen;
5. Beginsituatie / ervaring leerlingen in kaart brengen;
→ Aanpak maken + uitvoeren;
6. Eindsituatie / ervaring leerkracht + IB'ers in kaart brengen;
7. Eindsituatie / ervaring leerlingen in kaart brengen.

» 5.2 Materiaal verzamelen

Om de gegevens te toetsen zullen de volgende onderzoeksmethoden ingezet worden:

- * secundaire literatuur;
- * zelfbeoordelingsinstrument: Begaafdheidsprotocol;
- * gesprek aan de hand van zelf opgestelde vragenlijst;
- * zelf opgestelde vragenlijst;
- * vragenlijst begaafdheid signaleren;
- * gesprek.

» 5.3 Beschrijving en verantwoording van de analysebeslissingen

1. Literatuuronderzoek - Secundaire literatuur.

De theorie heeft betrekking op de volgende onderwerpen: definitie (hoog)begaafdheid, kenmerken, signalering en begeleiding. Deze literatuur heeft betrekking op het onderwerp van mijn onderzoek. Het doel van een literatuuronderzoek is het plaatsen van een theoretisch kader, zodat ik een koppeling kan maken naar de praktijk. Tevens biedt een literatuuronderzoek structuur aan het denken en onderzoeken. (Harinck, 2009)

2. Beginsituatie school in kaart brengen - De directeur, adjunct-directeur en twee IB'ers vullen het zelfbeoordelingsinstrument in: Begaafdheidsprotocol.

Op de website van het SLO heb ik een begaafdheidsprotocol gevonden die goed aansluit bij mijn onderzoek. De vragenlijst is gestructureerd, dat wil zeggen dat de antwoordvormen gesloten zijn en het instrument exact toetst wat ik wil weten. (Harinck, 2009) De invuller

heeft de keuze uit een viertal keuzemogelijkheden. Het doel van deze vragenlijst is de huidige stand van zaken in kaart brengen omtrent het omgaan met (hoog)begaafdheid. Allereerst wordt de vragenlijst individueel ingevuld. Aansluitend wil ik een vragenlijst maken waarbij ik de gemiddelde score invul. Op die manier blijft de vragenlijst voor ieder anoniem en krijg ik een gemiddeld beeld van de situatie.

3. Beginsituatie / ervaring leerkracht in kaart brengen - Gesprek aan de hand van zelf opgestelde vragenlijst.

Ik ga met de groepsleerkracht in gesprek over de beginsituatie betreffende het omgaan met (hoog)begaafde leerlingen. De vragenlijst is semi-structured. Dit wil zeggen dat de respondent breed gestelde vragen krijgt met een open karakter. (Harinck, 2009) Het doel van deze vragenlijst is het in beeld brengen wat de leerkracht concreet uitvoert om de leerlingen meer uitdaging te bieden, wat de ervaring van de leerkracht is op het gebied van (hoog)begaafde leerlingen en welke leerlingen in de klas meer uitdaging krijgen. Ik wil weten wat de beginsituatie is, zodat ik vervolgens een vernieuwing kan introduceren.

4. Leerlingen die meer uitdaging nodig hebben in kaart brengen - Selectiecriteria.

Vanuit de theorie wil ik, samen met de 2 IB'ers, een aantal selectiecriteria opstellen. Vanuit die criteria selecteer ik de leerlingen uit groep 5c die meer uitdaging nodig hebben. Het doel van de selectiecriteria is het in beeld brengen welke leerlingen in de groep meer uitdaging nodig hebben. Deze leerlingen mogen deelnemen aan de uitvoering van mijn onderzoek.

- Vragenlijst begaafdheid.

De groepsleerkracht vult een vragenlijst over begaafdheid in voor de leerlingen die vanuit de vorige stap naar voren zijn gekomen. De vragenlijst is gestructureerd. Het doel van deze vragenlijst is het in beeld brengen hoe de leerlingen op de verschillende punten scoren en in hoeverre de individuele leerling 'hoogbegaafd', 'een onderpresteerder' of 'een leerling die meer uitdaging nodig heeft' is. De gegevens neem ik mee voor de selectiecriteria, zodat ik in beeld kan brengen of de leerlingen extra uitdaging nodig hebben.

5. Beginsituatie / ervaring leerlingen in kaart brengen - Gesprek aan de hand van zelf opgestelde vragenlijst.

Ik ga een gesprek voeren met de geselecteerde leerlingen. Ik wil in beeld brengen hoe ze school en leren, met alles eromheen, ervaren. Ik wil weten welke uitdaging de leerlingen op

dit moment krijgen en wat hun ervaring hiermee is. Ik wil weten wanneer de leerlingen meer uitdaging willen krijgen en welke uitdaging ze willen krijgen. De vorm van de vragenlijst is semi-gestructureerd.

→ Aanpak maken + uitvoeren

6. Eindsituatie / ervaring leerkracht + IB'ers in kaart brengen - Gesprek aan de hand van zelf opgestelde vragenlijst.

De leerkracht en IB krijgen een vragenlijst die ze individueel mogen beantwoorden. De vragenlijst vult één IB'er in, omdat ze meer bij mijn onderzoek betrokken is geweest. De vragenlijst is gestructureerd. Ik wil in beeld brengen hoe de leerkracht en IB'er de aanpak hebben ervaren. Op die manier kan ik in beeld brengen of de interventie effect heeft gehad.

7. Eindsituatie / ervaring leerlingen in kaart brengen - Gesprek aan de hand van zelf opgestelde vragenlijst.

De leerlingen krijgen een vragenlijst die ze individueel mogen beantwoorden. De vragenlijst is gestructureerd. Het doel van de vragenlijst is het in beeld brengen hoe de leerlingen de aanpak hebben ervaren. Ik wil, vanuit het perspectief van het kind, te weten komen wat zijn/haar leerervaring didactisch als zowel sociaal-emotioneel is geweest. Op die manier kan ik in beeld brengen of de interventie effect heeft gehad.

» 5.4 Betrouwbaarheid en validiteit

Voor dit onderzoek werd voor betrouwbaarheid en validiteit een beroep gedaan op Critical Friends door middel van informeren, bemoedigen, uitwisselen en modelleren. (Kallenberg et al., 2007) Een onderzoek is betrouwbaar als de meting bij herhaling hetzelfde opmeet en als deze meting nauwkeurig kan worden weergegeven. Het onderzoek is valide als de instrumenten die gebruikt worden, meten wat je te weten wil komen. Bij praktijkonderzoek is triangulatie, het gebruik van meerdere gegevensbronnen, belangrijk. Binnen dit onderzoek heeft triangulatie betrekking op verschillende typen informanten, namelijk leerlingen, groepsleerkracht, directeur, adjunct-directeur en twee IB'ers. Tevens heeft dit onderzoek betrekking op soorten informatiebronnen, namelijk gesprek aan de hand van zelf opgestelde vragenlijst, zelf opgestelde vragenlijst, vragenlijst begaafdheid signaleren, gesprek, zelfbeoordelingsinstrument: Begaafdheidsprotocol. Doordat ik verschillende type informanten en informatiebronnen heb geraadpleegd, kan ik stellen dat ik met een meerdimensionale blik

naar mijn onderzoek heb gekeken. Met deze bovenstaande en onderstaande verantwoording toon ik aan dat ik een betrouwbaar en valide onderzoek heb uitgevoerd. (Harinck, 2009)

1. Literatuuronderzoek - Secundaire literatuur.

Ik wil in mijn onderzoeksverslag een koppeling maken naar de theorie. Daarvoor gebruik ik verschillende en actuele boeken, zodat de validiteit van de literatuur wordt vergroot. Het wil niet zeggen dat de leerlingen die ik selecteer vanzelfsprekend hoogbegaafd zijn, want ik heb geen toetsinstrumenten om dat vast te kunnen stellen. Ik ga ervan uit dat de aanpak die ze in de literatuur beschrijven ook toepasbaar is voor leerlingen die meer uitdaging nodig hebben. Indien er toch verschillen bestaan, dan kan de aanpak later worden aangepast.

2. Beginsituatie school in kaart brengen - De directeur, adjunct-directeur en twee IB'ers vullen het zelfbeoordelingsinstrument in: Begaafdheidsprotocol.

In de uitgebreide vragenlijst staan vragen die gericht zijn op de beginsituatie van de school. Een ander positief punt is dat de vragenlijst door de directie en IB'ers moet worden ingevuld. Doordat meerdere mensen de vragenlijst invullen, kan ik een conclusie schrijven die valide is onderbouwd. Het is mogelijk dat de directeur, adjunct-directeur en IB'ers het beoordelingsinstrument op een verschillende wijze interpreteren of invullen. Daardoor kan ik een vertekend beeld krijgen van de beginsituatie van de school. Om dit probleem op te vangen, wil ik een gemiddelde vragenlijst maken van datgene wat de betrokkenen hebben ingevuld. Op die manier kan ik een algemene conclusie schrijven.

3. Beginsituatie / ervaring leerkracht in kaart brengen - Gesprek aan de hand van zelf opgestelde vragenlijst.

Ik wil de aanpak van de leerkracht in beeld brengen. Vervolgens wil ik een nauwkeurige beschrijving geven, zodat ik de informatie terug kan koppelen naar de leerkracht. Dit wordt de zogenoemde member-check genoemd en daardoor wordt de validiteit van het instrument vergroot. (Harinck, 2009) Wellicht heeft de groepsleerkracht van groep 5 een andere werkwijze dan een andere leerkracht. Elke leerkracht heeft een andere beginsituatie. Maar de groepsleerkracht heeft al verscheidene ervaring met betrekking tot het begeleiden van leerlingen die meer uitdaging nodig hebben. Ze heeft menigmaal cognitief sterke leerlingen in haar klas gehad en dit schooljaar heeft ze een hoogbegaafde leerling in de klas. Lianne heeft dus voldoende ervaring om te werken met leerlingen die meer uitdaging nodig hebben. En dat

versterkt uiteraard de betrouwbaarheid van de uitvoering.

4. Leerlingen die meer uitdaging nodig hebben in kaart brengen - Selectiecriteria.

De selectiecriteria is valide opgesteld vanuit de theoretische gegevens. Vanuit de theorie kan ik concluderen dat de signalen van leerling, ouders, leerkracht en eventueel andere betrokkenen een belangrijke rol spelen. Daarom wil ik deze personen betrekken in de selectiecriteria. Ik richt me nu alleen op één groep. Vooraf weet je niet hoeveel leerlingen vanuit de criteria worden geselecteerd. Het is onmogelijk dat er vijf leerlingen uit elke groep worden geselecteerd, want dan wordt de groep veel te groot. Voor mijn onderzoek heb ik de selectiecriteria niet te streng gemaakt, omdat ik de aanpak van mijn onderzoek met ongeveer vijf leerlingen wil uitvoeren. De ouders weten, dat als de uitvoering volgend schooljaar verder gaat, dat het niet vanzelfsprekend is dat deze leerlingen dan weer in de selectiegroep worden geplaatst. Verder is het belangrijk om de leerlingen met de groepsleerkracht door te spreken, omdat bijvoorbeeld eventuele onderpresteerders niet naar voren komen met behulp van de selectiecriteria.

- Vragenlijst begaafdheid.

Het is een bestaande vragenlijst waaruit naar voren komt of de leerling extra uitdaging nodig heeft. De vragenlijst is valide, omdat de vragenlijst wordt ingevuld door de groepsleerkracht. Ik neem aan dat de groepsleerkracht een goed beeld heeft van de leerlingen uit haar groep. De vragenlijst is niet volledig betrouwbaar, omdat de leerlingen na verloop van tijd ander gedrag kunnen vertonen dan wat nu wordt ingevuld. De vragenlijst bestaat uit een beperkt aantal vragen, waardoor er een objectief beeld ontstaat.

5. Beginsituatie / ervaring leerlingen in kaart brengen - Gesprek aan de hand van zelf opgestelde vragenlijst.

Ik heb naar mijn idee voldoende vragen opgesteld om de beginsituatie van de leerling in beeld te brengen. De leerlingen kunnen gewenste antwoorden geven. Zoals op de vraag: 'Vind je leren leuk?', geven wellicht veel leerlingen het antwoord 'ja'. Wellicht is de vragenlijst dus niet valide.

→ Aanpak maken + uitvoeren

6. Eindsituatie / ervaring leerkracht + IB'ers in kaart brengen - Gesprek aan de hand van zelf opgestelde vragenlijst.

Ik heb naar mijn idee voldoende vragen opgesteld om de mening van de leerkracht en IB'er in beeld te brengen. De vragenlijst is valide, omdat ik verwacht dat de groepsleerkracht en IB'er de vragenlijst naar waarheid invullen. Wanneer ik de aanpak in een andere groep zou uitvoeren, hadden de ervaringen anders kunnen zijn. Dus wellicht is het niet volledig betrouwbaar.

7. Eindsituatie / ervaring leerlingen in kaart brengen - Gesprek aan de hand van zelf opgestelde vragenlijst.

Ik heb naar mijn idee voldoende vragen opgesteld om de mening van de leerlingen in beeld te brengen. Wellicht is de vragenlijst niet valide, omdat de leerlingen gewenste antwoorden invullen. Wanneer ik de aanpak in een andere groep zou uitvoeren, hadden de ervaringen anders kunnen zijn. Dus wellicht is de vragenlijst ook niet volledig betrouwbaar.

Doordat de methodieken nu uitgebreid zijn besproken, kan in het volgende hoofdstuk de resultaten worden weergegeven.

6. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten, die voortgekomen zijn uit de methodieken, weergegeven. De informatie is gestructureerd volgens de drie deelvragen uitgewerkt. Deelvraag 1 heeft betrekking op de beginsituatie, deelvraag 2 op de uitvoering van het onderzoek en deelvraag 3 op de eindsituatie. Elke deelvraag is ingedeeld in enkele deelonderwerpen. De informatie is van belang om te illustreren wat de methodieken hebben opgeleverd en om vervolgens een kritische conclusie te schrijven. De resultaten bestaan voor het grootste gedeelte uit kwalitatieve gegevens, maar er zijn ook kwantitatieve gegevens in verwerkt. Kwalitatieve gegevens zijn gericht op het verkrijgen van informatie over wat en waarom er onder een bepaalde doelgroep leeft. En kwantitatieve gegevens bieden cijfermatig inzicht en geven veelal antwoorden op vragen die in termen van hoeveelheid kunnen worden uitgedrukt. (‘Kwalitatief onderzoek’ – ‘Kwantitatief onderzoek’, n.d.)

» 6.1 Wat is de beginsituatie van groep 5c, omtrent het bieden van een passend onderwijsaanbod aan leerlingen die meer uitdaging nodig hebben?

Bij deze deelvraag wil ik in beeld brengen wat de beginsituatie is gekeken naar het passend onderwijs bieden aan leerlingen die meer uitdaging nodig hebben. Daarbij wil ik de deelvraag verdelen in de beginsituatie van de school, leerkracht, leerlingen en het selecteren van de leerlingen die meer uitdaging nodig hebben. Deze informatie is van belang voor mijn onderzoek, zodat ik vanuit de gegevens een vernieuwende aanpak kan bedenken en uit kan voeren.

- 6.1.1 Beginsituatie school

De directeur, adjunct-directeur en twee IB'ers van basisschool Het Palet hebben het zelfbeoordelingsformulier over (hoog)begaafdheid ingevuld. De formulieren heb ik met elkaar vergeleken en uiteindelijk heb ik een formulier ingevuld waarbij de gemiddelde scores te zien zijn.

In de overzichtstabel van het zelfbeoordelingsformulier heb ik bekeken bij welke stellingen 50- of >50% niet of enigszins was ingevuld. Hierbij komt naar voren dat er ontwikkelpunten liggen op de onderdelen: inzet ICT, compacting, verrijking buiten de eigen groep, schoolgids en beleid.

Ook heb ik bekeken bij welke stellingen 50-of >50% grotendeels of volledig was ingevuld. Hierbij komt naar voren dat basisschool Het Palet op de goede weg bezig is met betrekking tot de onderdelen: signalering, vaststellen onderwijsbehoeften, borging doorgaande lijn, onderwijsaanpassingen, versnelling, verrijking binnen de eigen groep, evaluatie op leerling- en schoolniveau.

Verder vind ik het positief dat er gemiddeld op alle stellingen is aangegeven dat de betreffende stelling gewenst is. Dat wil zeggen dat basisschool Het Palet een voorstander is voor veranderingen en het verbeteren van het onderwijsaanbod voor (hoog)begaafde leerlingen. Dit is gunstig voor mijn onderzoek, omdat ik dan toestemming en meer mogelijkheden heb om veranderingen in de praktijk aan te brengen. In **bijlage 1** kunt u het formulier bekijken.

Vanuit deze gegevens wil ik voor mijn onderzoek meenemen dat ik me wil richten op enkele onderdelen die in verbinding staan met een passend onderwijsaanbod bieden. Ik wil me richten op de compacting en verrijking buiten de groep, omdat daar enige ontwikkelpunten liggen. En aan de andere kant wil ik de uitvoering ook baseren op de verrijking binnen de groep, omdat dit in verbinding staat met de verrijking buiten de groep. Ook moeten die onderdelen op elkaar worden afgestemd, zodat de onderwijsaanpassingen voor de leerlingen duidelijk zijn.

- 6.1.2 Beginsituatie/ervaring leerkracht

Ik ben met de groepsleerkracht van groep 5c in gesprek gegaan aan de hand van zelf opgestelde vragen. Deze informatie is van belang om vast te stellen wat de leerkracht concreet uitvoert om de leerlingen meer uitdaging te bieden, wat de ervaring van de leerkracht is op het gebied van (hoog)begaafde leerlingen en welke leerlingen in de klas meer uitdaging krijgen. Het is belangrijk dat ik een beeld krijg van de beginsituatie, zodat ik vervolgens een vernieuwing kan introduceren. In **bijlage 2** kunt u de vragenlijst bekijken.

Vanuit de vragenlijst kan ik concluderen dat Pim, Sanne en Kim extra uitdaging nodig hebben, omdat het cognitief sterke leerlingen zijn. Waarschijnlijk kunnen deze leerlingen daarom ook deelnemen aan de uitvoering van mijn onderzoek. Maar ik wil eerst in beeld brengen of de leerlingen daarvoor daadwerkelijk in aanmerking komen met behulp van de opgestelde selectiecriteria en een vragenlijst.

Verder maakt Lianne regelmatig gebruik van het sneltreintraject om bij het vakgebied rekenen vast te kunnen stellen wat Pim al van de oefenstof beheerst. Vervolgens kan zijn werk compact worden aangeboden door middel van het schrappen van de oefenstof die is beheerst. Dit is dus een vorm van individueel compacten.

Ook kan Lianne een onderwijsaanbod creëren voor de leerlingen die meer uitdaging nodig hebben. Ze krijgen meer uitdaging in de vorm van compacte stof en verdiepingsopdrachten. Bij het vakgebied rekenen hebben de doorwerkers een boekje waarin staat wat ze elke dag moeten maken en of ze de instructie moeten volgen. Dit is gunstig voor het onderwijsaanbod wat ik in de klas wil verwezenlijken. Lianne heeft kennis en ervaring om onderwijs te bieden aan (hoog)begaafde leerlingen. Daarom kan ik erop vertrouwen dat de uitvoering van mijn onderzoek met veel zorgvuldigheid binnen de klas kan worden uitgevoerd.

Tot slot zou Lianne het prettig vinden om mogelijke taken/ opdrachten aangereikt te krijgen die ze in haar lesaanbod kan gebruiken. Daarom wil ik voor de uitvoering van mijn onderzoek meenemen dat ik de leerlingen, tijdens het onderwijsaanbod buiten de klas, materialen aanbied waar ze vervolgens in de groep aan kunnen werken. Ook zou haar ideale situatie zijn dat de leerlingen worden begeleid door een vaste begeleider. Daarom wil ik de taak op me nemen om de begeleider te zijn van het onderwijsaanbod buiten de groep.

-6.1.3 Leerlingen die meer uitdaging nodig hebben in kaart brengen

Ik heb alle gegevens van de leerlingen uit groep 5c geanalyseerd om met behulp van de selectiecriteria en de vragenlijst vast te kunnen stellen of de leerling meer uitdaging nodig heeft. De eerste stap vanuit de selectiecriteria is dat de leerling vanaf groep 3 voor 80% A- en B-scores moet behalen op alle vakgebieden. Indien de leerling dit behaalt, dan wordt verder gekeken naar stap 2. Bij stap 2 moet blijken dat de leerling extra uitdaging nodig heeft vanuit rapporten, verslagen en observaties. Hierbij heb ik gezocht naar eventuele kenmerken die kunnen duiden op (hoog)begaafdheid. In vraag 4.2 ‘Welke kenmerken heeft een (hoog)begaafde leerling?’ staan verschillende kenmerken genoteerd. Indien enkele kenmerken naar voren komt, dan wordt verder gekeken naar stap 3. Bij de stappen 3 t/m 6 moet blijken dat de groepsleerkracht, IB’er, ouders en leerling het eens is met het feit dat de leerling extra uitdaging nodig heeft. Indien deze betrokkenen dit bevestigen, dan moet er gezorgd worden voor een passend onderwijsaanbod waarin de leerling wordt uitgedaagd. Tenslotte heb ik de leerkracht een vragenlijst over begaafdheid in laten vullen voor de desbetreffende leerling om

nogmaals vast te stellen of de leerling extra uitdaging nodig heeft. Hieronder zijn de vijf leerlingen, die vanuit de selectiecriteria en de vragenlijst zijn voortgekomen, weergegeven. Zie **bijlage 3** voor de opgestelde selectiecriteria.

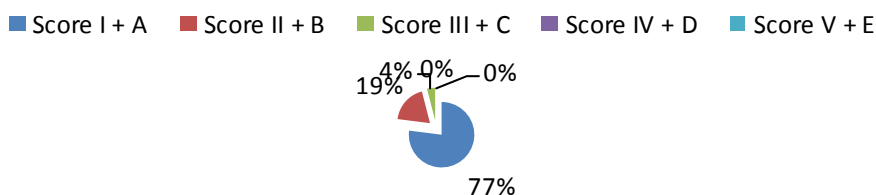
Leerling 1: Bob

a) Selectiecriteria

1. De leerling behaalt voor 80% A- en B-scores bij de Cito-scores op alle vakgebieden vanaf groep 3.

I	II	III	IV	V
12	5	1	0	0
A	B	C	D	E
9	0	0	0	0

Percentage cito-scores

2. Uit de volgende gegevens blijkt dat de leerling extra uitdaging nodig heeft: informatie vanuit rapporten, verslagen, observaties.

Onderstaande punten kunnen erop duiden dat de leerling extra uitdaging nodig heeft.

- * brede ontwikkeling;
- * geïnteresseerd in de wereld om hem heen;
- * onderwerpen van vroeger spreken hem erg aan;
- * zelfstandig;
- * werkhouding goed;
- * concentratie goed;
- * kan blijven hangen in kleine details;
- * last van externe prikkels (hoog sensitiviteit);

3. De groepsleerkracht geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

Ja, de groepsleerkracht geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

4. De IB'er geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

Ja, de IB'er geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

5. De ouders geven aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

Ja, de ouders geven aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

6. De leerling wil meer uitdaging.

Vanuit de vragenlijst die de leerling heeft ingevuld, is gebleken dat hij meer uitdaging wil.

7. Zorg voor een passend onderwijsaanbod waarin de leerling extra uitdaging krijgt.

b) Vragenlijst begaafdheid

Vraag 1-12		Vraag 23		Vraag 13-22	
>10 ja →	Zeër waarschijnlijk begaafd	Ja →	Kan waarschijnlijk meer aan	>8 ja →	Zeër waarschijnlijk harmonisch begaafd
		Nee →		< 7 ja →	Nadere analyse van evt. problemen gewenst
7-9 ja →	Mogelijk begaafd		Zeër waarschijnlijk onderpresteerder		Nadere analyse problemen noodzakelijk
< 6 ja →	Waarschijnlijk niet begaafd				

Onderstaande conclusies bevestigen dat deze leerling extra uitdaging nodig heeft. Daarom mag deze leerling deelnemen aan de uitvoering van mijn onderzoek.

- * Bob behaalt voor 96% A- en B-scores op de cito-toetsen vanaf groep 3.
- * Uit gegevens blijkt dat Bob extra uitdaging nodig heeft.
- * Groepsleerkracht, IB'er, ouders en Bob willen dat hij meer uitdaging krijgt.
- * Uit de vragenlijst blijkt dat Bob meer uitdaging nodig heeft.
- * Uit de vragenlijst blijkt dat Bob waarschijnlijk meer aan kan.
- * Uit de vragenlijst blijkt dat Bob zeer waarschijnlijk harmonisch begaafd is.

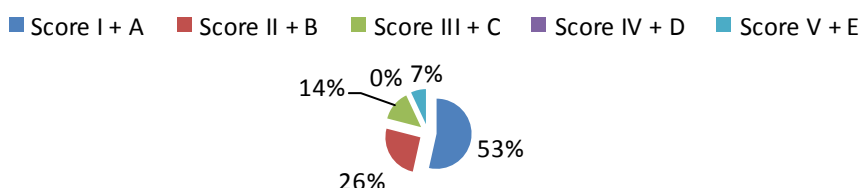
Leerling 2: Luuk

a) Selectiecriteria

1. De leerling behaalt voor 80% A- en B-scores bij de Cito-scores op alle vakgebieden vanaf groep 3.

I	II	III	IV	V
9	6	2	0	2
A	B	C	D	E
6	1	2	0	0

Percentage cito-scores

2. Uit de volgende gegevens blijkt dat de leerling extra uitdaging nodig heeft: informatie vanuit rapporten, verslagen, observaties.

Onderstaande punten kunnen erop duiden dat de leerling extra uitdaging nodig heeft.

- * leergierig;
- * kan enthousiast zijn;
- * kan betrokken zijn;
- * ijverig;
- * zelfstandig;
- * vlot werktempo

3. De groepsleerkracht geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

Ja, de groepsleerkracht geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

4. De IB'er geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

Ja, de IB'er geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

5. De ouders geven aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

Ja, de ouders geven aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

6. De leerling wil meer uitdaging.

Vanuit de vragenlijst die de leerling heeft ingevuld, is gebleken dat hij meer uitdaging wil.

7. Zorg voor een passend onderwijsaanbod waarin de leerling extra uitdaging krijgt.

b) Vragenlijst begaafdheid

Vraag 1-12		Vraag 23		Vraag 13-22		Vraag 13-22 nee
>10 ja →	Zeer waarschijnlijk begaafd	Ja →	Kan waarschijnlijk meer aan	>8 ja →	Zeer waarschijnlijk harmonisch begaafd	Werkhouding -zelfstandigheid -werkinstelling -motivatie
				< 7 ja →	Nadere analyse van evt. problemen gewenst	
		Nee →	Zeer waarschijnlijk onderpresteerder	Nadere analyse problemen noodzakelijk		
7-9 ja →	Mogelijk begaafd					
< 6 ja →	Waarschijnlijk niet begaafd					

Onderstaande conclusies bevestigen dat deze leerling extra uitdaging nodig heeft. Daarom mag deze leerling deelnemen aan de uitvoering van mijn onderzoek.

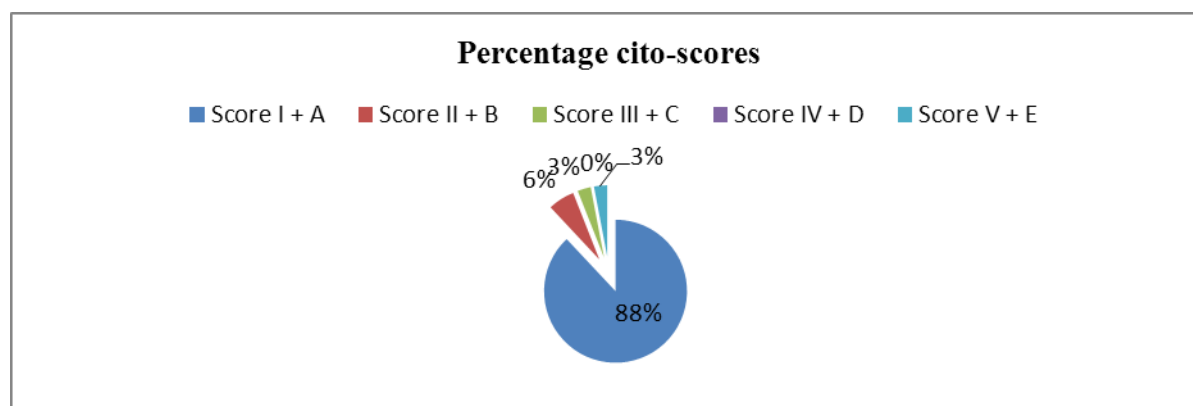
- * Luuk behaalt voor 79% A- en B-scores op de cito-toetsen vanaf groep 3 (bijna 80%).
- * Uit gegevens blijkt dat Luuk extra uitdaging nodig heeft.
- * Groepsleerkracht, IB'er, ouders en Luuk willen dat hij meer uitdaging krijgt.
- * Uit de vragenlijst blijkt dat Luuk meer uitdaging nodig heeft.
- * Uit de vragenlijst blijkt dat Luuk waarschijnlijk meer aan kan.
- * Uit de vragenlijst blijkt dat er gelet moet worden op zijn zelfstandigheid, werkinstelling en motivatie.

Leerling 3: Sanne

a) Selectiecriteria

1. De leerling behaalt voor 80% A- en B-scores bij de Cito-scores op alle vakgebieden vanaf groep 3.

I	II	III	IV	V
20	2	1	0	1
A	B	C	D	E
9	0	0	0	0

2. Uit de volgende gegevens blijkt dat de leerling extra uitdaging nodig heeft: informatie vanuit rapporten, verslagen, observaties.

Onderstaande punten kunnen erop duiden dat de leerling extra uitdaging nodig heeft.

- * zelfstandig;
- * uitdaging nodig;
- * leergierig.

3. De groepsleerkracht geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

Ja, de groepsleerkracht geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

4. De IB'er geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

Ja, de IB'er geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

5. De ouders geven aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

Ja, de ouders geven aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

6. De leerling wil meer uitdaging.

Vanuit de vragenlijst die de leerling heeft ingevuld, is gebleken dat zij meer uitdaging wil.

7. Zorg voor een passend onderwijsaanbod waarin de leerling extra uitdaging krijgt.

b) Vragenlijst begaafdheid

Vraag 1-12		Vraag 23		Vraag 13-22	
>10 ja →	Zeer waarschijnlijk begaafd	Ja →	Kan waarschijnlijk meer aan	>8 ja →	Zeer waarschijnlijk harmonisch begaafd
		Nee →	Zeer waarschijnlijk onderpresteerder	< 7 ja →	Nadere analyse van evt. problemen gewenst
	Nadere analyse problemen noodzakelijk				
	7-9 ja →	Mogelijk begaafd			
< 6 ja →	Waarschijnlijk niet begaafd				

Onderstaande conclusies bevestigen dat deze leerling extra uitdaging nodig heeft. Daarom mag deze leerling deelnemen aan de uitvoering van mijn onderzoek.

- * Sanne behaalt voor 94% A- en B-scores op de cito-toetsen vanaf groep 3.
- * Uit gegevens blijkt dat Sanne extra uitdaging nodig heeft.
- * Groepsleerkracht, IB'er, ouders en Sanne willen dat zij meer uitdaging krijgt.
- * Uit de vragenlijst blijkt dat Sanne meer uitdaging nodig heeft.
- * Uit de vragenlijst blijkt dat Sanne waarschijnlijk meer aan kan.
- * Uit de vragenlijst blijkt dat Sanne zeer waarschijnlijk harmonisch begaafd is.

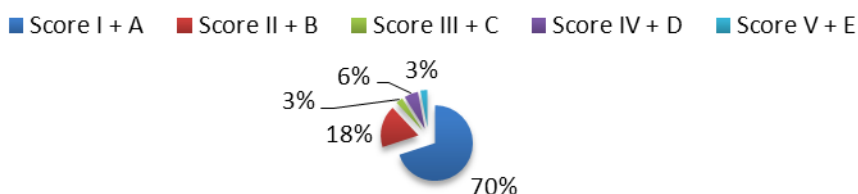
Leerling 4: Kim

a) Selectiecriteria

1. De leerling behaalt voor 80% A- en B-scores bij de Cito-scores op alle vakgebieden vanaf groep 3.

I	II	III	IV	V
14	6	1	2	1
A	B	C	D	E
9	0	0	0	0

Percentage cito-scores

2. Uit de volgende gegevens blijkt dat de leerling extra uitdaging nodig heeft: informatie vanuit rapporten, verslagen, observaties.

Onderstaande punten kunnen erop duiden dat de leerling extra uitdaging nodig heeft.

- * ijverig;
- * uitdaging nodig;
- * zelfstandig.

3. De groepsleerkracht geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

Ja, de groepsleerkracht geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

4. De IB'er geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

Ja, de IB'er geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

5. De ouders geven aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

Ja, de ouders geven aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

6. De leerling wil meer uitdaging.

Vanuit de vragenlijst die de leerling heeft ingevuld, is gebleken dat zij meer uitdaging wil.

7. Zorg voor een passend onderwijsaanbod waarin de leerling extra uitdaging krijgt.

b) Vragenlijst begaafdheid

Vraag 1-12		Vraag 23		Vraag 13-22	
>10 ja →	Zeer waarschijnlijk begaafd	Ja →	Kan waarschijnlijk meer aan	>8 ja →	Zeer waarschijnlijk harmonisch begaafd
		Nee →	Zeer waarschijnlijk onderpresteerder	< 7 ja →	Nadere analyse van evt. problemen gewenst
7-9 ja →	Mogelijk begaafd				
< 6 ja →	Waarschijnlijk niet begaafd				

Onderstaande conclusies bevestigen dat deze leerling extra uitdaging nodig heeft. Daarom mag deze leerling deelnemen aan de uitvoering van mijn onderzoek.

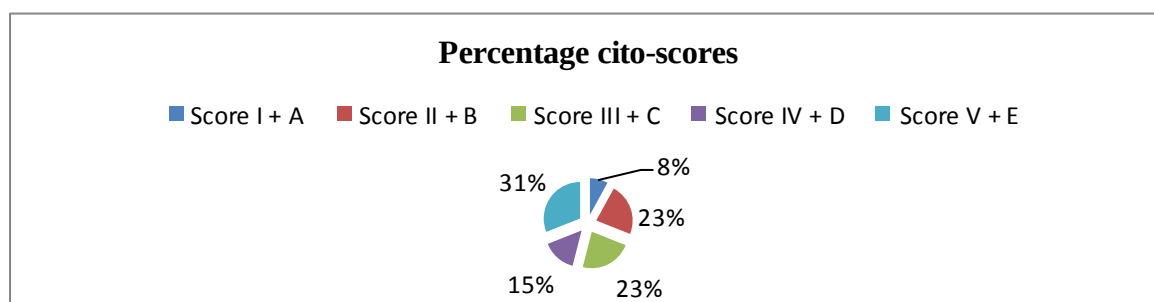
- * Kim behaalt voor 88% A- en B-scores op de cito-toetsen vanaf groep 3.
- * Uit gegevens blijkt dat Kim extra uitdaging nodig heeft.
- * Groepsleerkracht, IB'er, ouders en Kim willen dat zij meer uitdaging krijgt.
- * Uit de vragenlijst blijkt dat Kim meer uitdaging nodig heeft.
- * Uit de vragenlijst blijkt dat Kim waarschijnlijk meer aan kan.
- * Uit de vragenlijst blijkt dat Kim zeer waarschijnlijk harmonisch begaafd is.

Leerling 5: Pim

a) Selectiecriteria

1. De leerling behaalt voor 80% A- en B-scores bij de Cito-scores op alle vakgebieden vanaf groep 3.

I	II	III	IV	V
1	3	3	2	4
A	B	C	D	E
0	0	0	0	0

Pim heeft minder dan 80% A- en B-scores vanaf groep 3. Toch wordt hij geselecteerd, omdat bij hem is vastgesteld dat hij hoogbegaafd is. Wellicht is hij een onderpresteerder.

Onderpresteren is langdurig minder presteren dan op grond van iemands capaciteiten verwacht zou mogen worden. (Drent, Gerven van, p. 122, 2009)

2. Uit de volgende gegevens blijkt dat de leerling extra uitdaging nodig heeft: informatie vanuit rapporten, verslagen, observaties.

Onderstaande punten kunnen erop duiden dat de leerling extra uitdaging nodig heeft.

- * groep overgeslagen;
- * uitdaging nodig;
- * doorzettingsvermogen;
- * stelt diepzinnige vragen;
- * beleeft de dingen intensief;
- * waarschijnlijk onderpresteerder;
- * WISC III: TIQ=142, VIQ= 142, PIQ=128. Een IQ >130 duidt op hoogbegaafdheid.

3. De groepsleerkracht geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

Ja, de groepsleerkracht geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

4. De IB'er geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

Ja, de IB'er geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft..

5. De ouders geven aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

Ja, de ouders geven aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

6. De leerling wil meer uitdaging.

Vanuit de vragenlijst die de leerling heeft ingevuld, is gebleken dat hij meer uitdaging wil.

b) Vragenlijst bequaafdheid

Onderstaande conclusies bevestigen dat deze leerling extra uitdaging nodig heeft. Daarom mag deze leerling deelnemen aan de uitvoering van mijn onderzoek.

- Vanuit de selectiecriteria en de vragenlijst kan ik concluderen dat er vijf leerlingen uit groep 5c meer uitdaging nodig hebben. Dit zijn de drie leerlingen die Lianne heeft doorgegeven, namelijk Sanne, Kim en Pim, maar ook Luuk en Bob. Lianne heeft toestemming gegeven om deze leerlingen ook deel te laten nemen aan de uitvoering.

- 6.1.4 Beginsituatie/ervaring leerlingen

De vijf leerlingen die uit de selectiecriteria zijn voortgekomen, hebben een vragenlijst ingevuld. In **bijlage 4** kunt u de ingevulde vragenlijsten bekijken.

Uit de gegevens kan ik concluderen dat twee leerlingen vinden dat ze soms wel en soms niet veel leren. Daarom is het belangrijk dat ik een onderwijsaanbod creëer, waarbij de leerlingen taken en opdrachten mogen maken die afgestemd zijn op de zone van de naaste ontwikkeling. Dat wil zeggen dat de leerling leert in aansluiting op wat hij al weet, maar dat het aanbod wel nieuw of uitdagend moet zijn om daadwerkelijk van leren te kunnen spreken.

Verder hebben de leerlingen weinig hulp nodig bij het maken van de opdrachten en de meeste leerlingen zijn vaak snel klaar met het maken van de opdrachten. Ze geven ook aan dat ze het fijn vinden om ander werk te krijgen dan de leerlingen in de klas en ze willen graag nog meer leren. Voor mijn onderzoek wil ik daarom een aanbod creëren waar de leerlingen aan kunnen werken als ze klaar zijn met de taken in de klas.

Vanuit de beginsituatie wil ik de volgende punten meenemen naar de volgende deelvraag over de uitvoering van mijn onderzoek.

- Algemeen

- * Sanne, Kim, Pim, Luuk en Bob mogen deelnemen aan de uitvoering van mijn onderzoek.

- Compacting.

- Verrijking binnen de groep.

- * Lianne kan de uitvoering van mijn onderzoek met veel zorgvuldigheid uitvoeren.

- * Ik bied de leerlingen materialen aan waar ze vervolgens in de groep aan kunnen werken.

- * Aanbod waar de leerlingen aan kunnen werken als ze klaar zijn met overige taken.

- * Taken en opdrachten aanbieden die afgestemd zijn op de zone van de naaste ontwikkeling.

- Verrijking buiten de groep.

- * Ik word de vaste begeleider voor het onderwijsaanbod buiten de groep.

- * Taken en opdrachten aanbieden die afgestemd zijn op de zone van de naaste ontwikkeling.

Dus ik kan de punten verdelen in compacting, verrijking binnen en buiten de groep. De punten worden verder uitgelegd in de volgende deelvraag, waarbij de uitvoering van mijn onderzoek wordt besproken.

» 6.2 Met welk onderwijsaanbod zorg ik ervoor dat de leerlingen, die meer uitdaging nodig hebben, een passend onderwijsaanbod aangeboden krijgen?

Bij deze deelvraag wil ik uiteenzetten hoe ik een passend onderwijsaanbod kan creëren voor leerlingen die meer uitdaging nodig hebben. Vanuit de literatuur, beginsituatie en de bezoeken aan de plusklassen heb ik een opzet bedacht waar de vijf leerlingen aan deel kunnen nemen. Deze opzet ga ik gedurende vier weken op mijn werkplek ten uitvoer brengen. De opzet heeft als doel om een passend onderwijsaanbod voor de leerlingen te creëren. Vanuit de theorie, 4.4: ‘Hoe kan ik (hoog)begaafde leerlingen begeleiden?’, heb ik gelezen dat dit kan gebeuren in de vorm van compacten, verrijken en verbreden van de didactiek en eventueel een verrijkingsklas op te starten. Deze onderdelen staan ook in verbinding met de uitkomsten vanuit de beginsituatie, namelijk compacten, verrijking binnen en buiten de klas, waardoor ik een mooie koppeling kan maken vanuit de theorie naar de praktijk.

- 6.2.1 Opzet

Vanuit de bezoeken aan drie verschillende plusklassen, wil ik aangeven dat het een pré is om een uitdagende leeromgeving te creëren. Alleen op die manier kunnen de (hoog)begaafde leerlingen zich optimaal ontwikkelen. Ook wil ik rekening houden met het feit dat de didactiek bij deze leerlingen niet altijd voorop staat. Andere vaardigheden, zoals samenwerken, zelfstandig werken en evalueren op het proces zijn vaak zeker zo belangrijk. Om de leerlingen meer zelfstandig te laten werken, heb ik bijvoorbeeld gezien dat de leerkracht in de plusklas telkens aangaf of ze een vraag nuttig vond. En er werd in de plusklassen veel gepraat over de manier van denken van de leerlingen. Overal werd duidelijk gemaakt dat de leerling zelf verantwoordelijk is voor zijn eigen leren. Vanuit de beginsituatie is gebleken dat dit nog meer kan worden toegepast. Daarom heb ik de volgende onderdelen in de opzet meegenomen: doelen opstellen, eigen verantwoordelijk voor de map en taken en veel evalueren op het proces.

** Compacten*

Vanuit de beginsituatie is gebleken dat de leerlingen bij het vakgebied rekenen compacte leerstof krijgen aangeboden. Tijdens de uitvoering van mijn onderzoek kan dit worden doorgezet. Verder is in het rooster van de leerkracht weergegeven wanneer de leerlingen de reguliere les moeten volgen en wanneer de les compact moet worden aangeboden. Bij de volgende lessen moeten de leerlingen de reguliere les volgen: kring, mediatheek, muziek, schrijven, gym, tekenen, handvaardigheid, techniek, sociaal-emotionele ontwikkeling,

levensbeschouwing, drama. Verder vind ik het belangrijk dat er, volgens een vaste structuur, ook andere vakgebieden compact worden aangeboden. De volgende punten zijn een vernieuwing ten opzichte van de beginsituatie. Allereerst moet de leerkracht bepalen of de leerstof eventueel compact kan worden aangeboden volgens het stoptreinject: verkeer, leeslijn, geschiedenis, aardrijkskunde, natuur. En Sanne, Kim en Luuk, hoeven op maandag geen spelling en op woensdag geen taal te volgen. Omdat er geen compacte leerlijn is uitgezet voor deze vakgebieden, zoals wel is gedaan bij het vakgebied rekenen, is moeilijk vast te stellen wanneer de leerling de les of opdrachten moet volgen. Daarom heb ik, in samenspraak met twee IB'ers, besloten dat de leerlingen voorlopig niet deel hoeven te nemen aan één les taal en één les spelling per week. Uiteraard mag de leerkracht deze lessen ook een keer omwisselen als er een belangrijke les of een proefwerk aan bod komt. De twee andere leerlingen moeten deze lessen wel volgen. Deze leerlingen behalen minder hoge scores bij de vakgebieden taal en spelling. In **bijlage 5** kunt u het rooster van de leerkracht bekijken.

Verder hebben de leerlingen hun eigen rooster, waarop ze kunnen zien wanneer ze de les moeten volgen. Bij drie leerlingen staat dus in het rooster weergegeven dat ze op maandag geen spelling en op woensdag geen taal hoeven te volgen. De andere twee leerlingen moeten deze lessen wel volgen. In **bijlage 6** kunt u een voorbeeldrooster van een leerling bekijken.

** Verrijking binnen de klas*

Bij het vakgebied rekenen krijgen de leerlingen allemaal extra verrijking, omdat dit vakgebied compact wordt aangeboden. Ook mogen ze tijdens het contract aan extra verrijking werken. Deze twee punten heb ik vanuit de beginsituatie meegenomen en dat kan op dezelfde wijze worden doorgevoerd. Maar wanneer de leerkracht een goede afstemming maakt in het aanbod wat de leerlingen wel en niet moeten volgen, ontstaat nog meer ruimte waarin de leerlingen kunnen werken aan extra taken. Ook ontstaat er ruimte om te werken aan extra taken op de dagen wanneer ze geen taal en spelling hebben. Die ruimte wil ik invullen met de zogenoemde 'prismataken'. Dit zijn verrijkende taken die kunnen worden ingezet als andere lessen/taken compact worden aangeboden. Ik vind het belangrijk om de leerlingen een aantal uren in de week bezig te laten zijn met extra verrijkende taken, omdat Westberg e.a. (1993) hebben aangetoond dat leerlingen die verrijkingsonderwijs krijgen, betere schoolresultaten behalen en zich meer welbevinden op school dan even intelligente leerlingen die geen verrijkingstaken krijgen. In de theorie, 4.4.2 'Verrijken', staan enkele eisen waar de verrijkingstaken aan moeten voldoen. Uiteraard wil ik de verrijkingstaken selecteren aan de

hand van die eisen. Zoals ik in de beginsituatie vertelde, ga ik ervan uit dat de groepsleerkracht voldoende kennis en ervaring heeft om de leerlingen zorgvuldig te begeleiden. In **bijlage 7** kunt u de aanpak van de prismataken bekijken. In **bijlage 8** kunt u een voorbeeld van de prismataken bekijken. Ik maak dit schema voor elke twee weken, dus de leerlingen hebben steeds twee weken om te werken aan de opgestelde taken. Hierin zijn uitdagende opdrachten en materialen opgenomen die ervoor zorgen dat de leerling onderwijsaanbod afgestemd op zijn/haar naaste ontwikkeling krijgt. En in **bijlage 9** kunt u het format zien van de evaluatie van de prismataken. Na twee weken moeten de leerlingen een evaluatie schrijven over de gemaakte prismataken.

** Verrijking buiten de groep*

Voorheen was er geen verrijking buiten de groep. Tijdens de uitvoering van mijn onderzoek komen de leerlingen elke donderdag 1,5 uur naar de ‘prismaklas’. De prismaklas is vergelijkbaar met een plusklas/verrijkingsklas. In die tijd hebben de leerlingen de kans om samen te werken met andere leerlingen die qua leer- en denkwijze op hetzelfde niveau functioneren. Op die manier kunnen de leerlingen wellicht beter tot hun recht komen. In de prismaklas werken de leerlingen aan een project, ze maken prismataken, er worden leer- en groepsleerdoelen opgesteld en er wordt geëvalueerd. De leerlingen werken steeds twee weken aan een eigen opgesteld leerdoel en vervolgens twee weken aan een groepsleerdoel. Bij (hoog)begaafde leerlingen is het niet vanzelfsprekend dat het evalueren en werken aan doelen vanzelf gaat. Deze leerlingen moeten juist leren om te kijken naar hun denkwijze en manier van leren, omdat daar vaak ontwikkelpunten zitten. Uiteraard wil ik rekening houden met de eisen en aandachtspunten van een verrijkingsklas, die staan beschreven in de theorie 4.4.3 ‘Verrijkingsklas’. In **bijlage 10** kunt u het format zien van het leerdoel. Na twee weken wordt er geëvalueerd over het leerdoel om te kijken of het leerdoel daadwerkelijk is behaald. In **bijlage 11** kunt u het format zien van de evaluatie van het leerdoel. Deze bijlagen bestaan ook voor het groepsleerdoel, waarbij de vraagwijze iets afwijkend is.

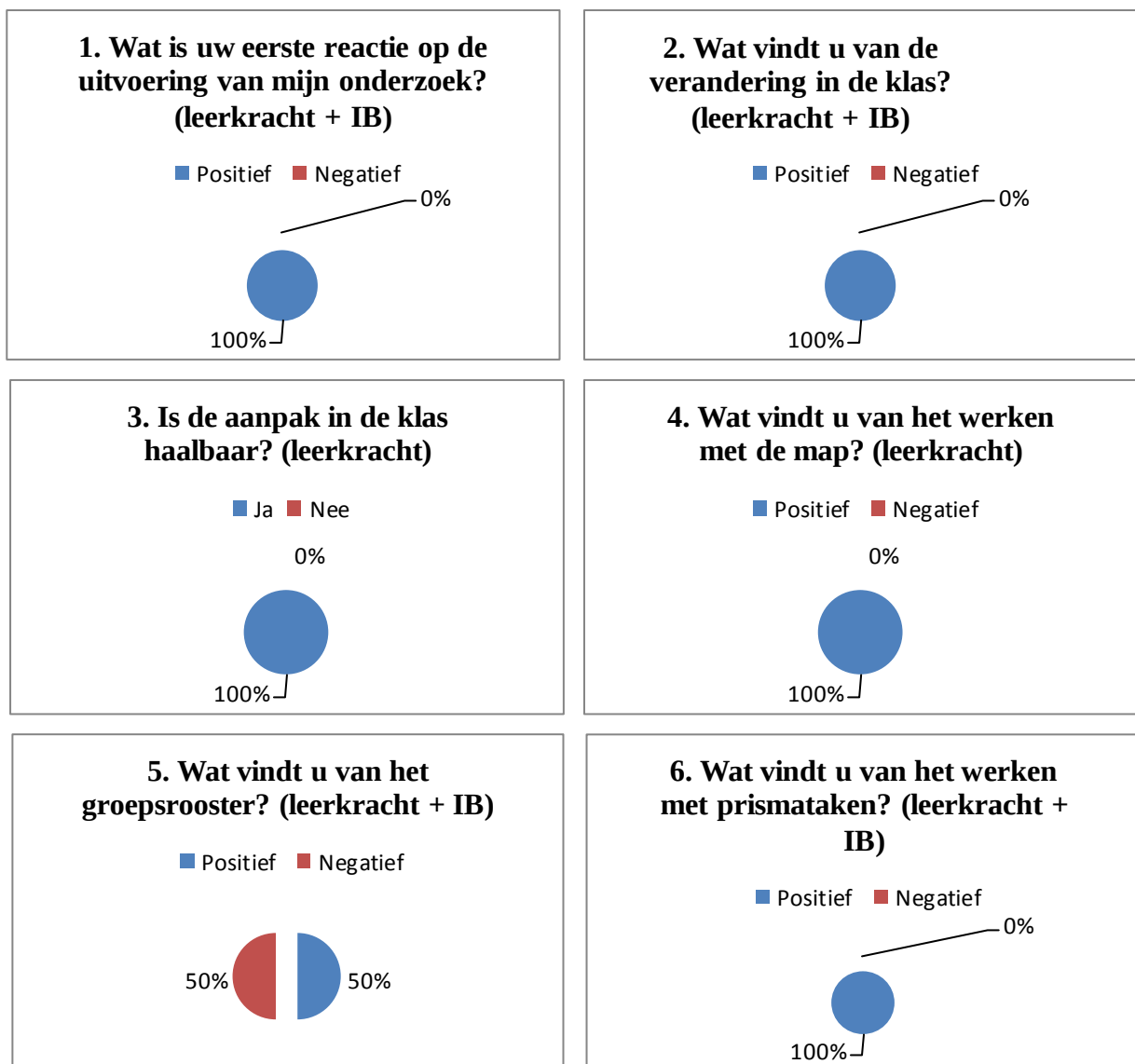
De leerlingen hebben allemaal een individuele map waarin het volgende is opgenomen: rooster, aanpak prismataken, prismataken voor elke twee weken, formuleren evaluatie prismataken, formuleren leer- en groepsleerdoelen, formuleren evaluatie leer- en groepsleerdoelen en de uitwerking van de verrijkende taken. De leerlingen mogen deze map zelf bijhouden, zodat ze een stuk eigen verantwoordelijkheid krijgen. Tijdens de prismaklas

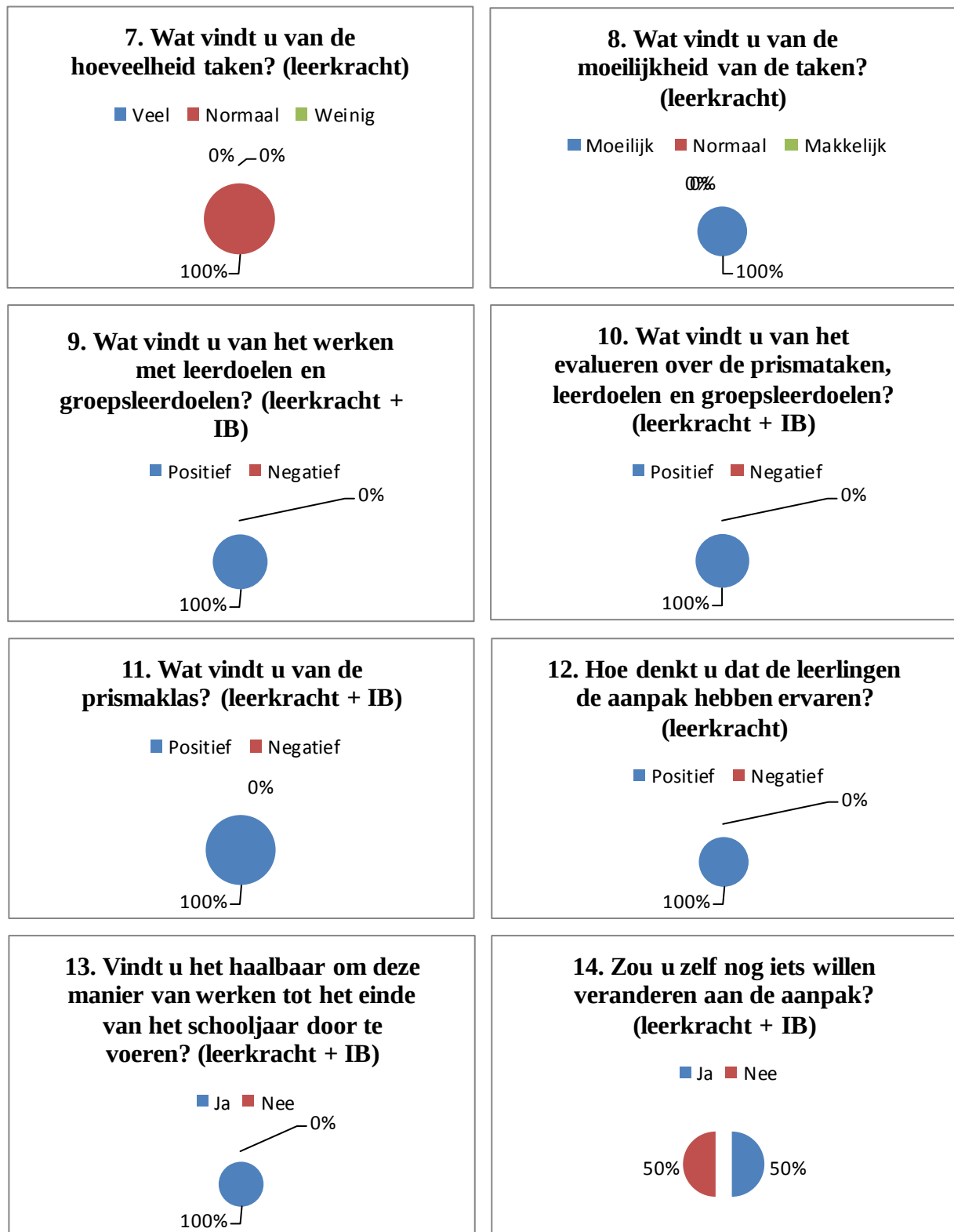
wordt de map meegenomen.

» 6.3 Wat is de eindsituatie van groep 5c, omtrent het aanpassen van het onderwijsaanbod voor leerlingen die meer uitdaging nodig hebben?

Nadat de aanpak van mijn onderzoek vier weken is uitgevoerd, heb ik een vragenlijst opgesteld om de eindsituatie van de leerkracht, IB'er en leerlingen vast te stellen. Hierbij heb ik vragen opgesteld om in beeld te brengen hoe deze personen de uitvoering van mijn onderzoek hebben ervaren om vanuit die informatie een conclusie te schrijven of de interventie effect heeft gehad.

- 6.3.1 Eindsituatie/ervaring leerkracht + IB'er

Hieruit blijkt dat de groepsleerkracht en IB'er mijn uitvoering van het onderzoek als positief ervaren. De aanpak is haalbaar, doordat er weinig organisatorische veranderingen zijn.

Verder vinden ze het werken met de prismamap goed, omdat de leerlingen daar zelfstandig mee kunnen werken. Over het groepsrooster zijn de meningen verdeeld. Enerzijds vindt de IB'er het goed, omdat het werken in de prismaklas op die manier niet los staat van de activiteiten in de klas. Maar anderzijds vindt de leerkracht het organisatorisch makkelijker als ze zelf kan bepalen welke lessen de kinderen niet mee hoeven te volgen.

Volgens de IB'er en de groepsleerkracht is het werken met prismataken erg positief. Het is motiverend voor leerlingen die meer uitgedaagd dienen te worden, ze kunnen dit volledig zelfstandig, de hoeveelheid taken is normaal, de taken zijn uitdagend en de leerlingen krijgen begeleidende uitleg.

Verder vinden ze het werken met en evalueren over leer- en groepsleerdoelen positief, omdat er een afstemming wordt gemaakt per leerling, de leerling wordt betrokken bij het bepalen en bereiken van de doelen, voelt zich gewaardeerd ten aanzien van de uitgevoerde taken en het geeft de leerling inzicht in eigen kunnen en leerproces.

Ook vinden de IB'er en de leerkracht de prismaklas positief. Volgens de IB'er een welkome en inmiddels noodzakelijke aanvulling om begaafde leerlingen op niveau uit te dagen. De groepsleerkracht geeft aan dat het mogelijk is om met andere groepen te mixen. Ze vinden het haalbaar en wenselijk om de aanpak tot het einde van het schooljaar door te voeren. De IB'er geeft aan dat de aanpak op deze wijze realiseerbaar is binnen het reguliere onderwijs. De leerkracht heeft onderstaande punten aangedragen om rekening mee te houden:

- * Leerkracht zou ondersteund willen worden in het begeleiden en aanbieden van materialen.
- * Leerkracht zou de leerlingen meer begeleiding bieden op het gebied van proces (sociale-, samenwerkings- en reflectievaardigheden, concentratie en zelfsturing).

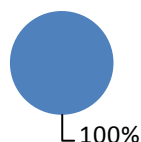
Vanuit deze gegevens kan ik concluderen dat de IB'er en groepsleerkracht positief zijn over de uitvoering van mijn onderzoek. Wel denk ik dat het belangrijk is om een start te maken met het compacten van de leerstof voor andere vakgebieden. Voor het vakgebied rekenen is dit al goed ingevoerd, maar naar mijn mening is dit ook goed toepasbaar voor andere vakgebieden. Op die manier wordt er voor de (hoog)begaafde leerlingen meer ruimte gecreëerd om te kunnen werken aan verrijkende taken.

- 6.3.2 Eindsituatie/ervaring leerlingen

1. Wat vind je van de verandering in de klas?

■ Leuk ■ Gewoon ■ Niet leuk

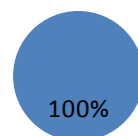
0%

2. Wat vind je van de prismaklas?

■ Leuk ■ Gewoon ■ Niet leuk

0%

3. Wat vind je de leukste verandering?

■ Prismaklas ■ In de klas

20%

4. Wat vind je van het werken met de map?

■ Leuk ■ Gewoon ■ Niet leuk

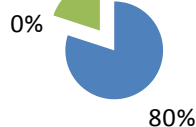
0%

5. Wat vind je van het groepsrooster?

■ Leuk ■ Gewoon ■ Niet leuk

20%

6. Wat vind je van het werken met prismataken?

■ Leuk ■ Gewoon ■ Niet leuk

0%

7. Wat vind je van de hoeveelheid taken?

■ Veel taken ■ Normaal ■ Weinig taken

20%

8. Wat vind je van de moeilijkheid van de taken?

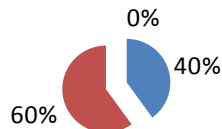
■ Moelijk ■ Normaal ■ Makkelijk

0% 0%

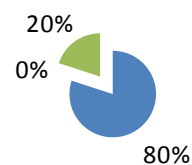
9. Wat vind je van het werken met leerdoelen en groepsleerdoelen?

■ Leuk ■ Gewoon ■ Niet leuk

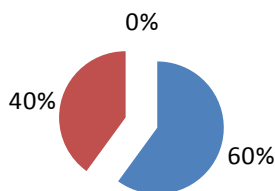
10. Wat vind je van het evalueren over de prismataken, leerdoelen en groepsleerdoelen?

■ Leuk ■ Gewoon ■ Niet leuk

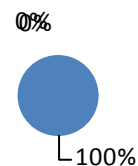
11. Hoeveel heb je geleerd in de laatste 4 weken?

■ Veel ■ Normaal ■ Weinig

12. Zou je willen dat je tot het einde van het schooljaar verder mag gaan met de prismaklas en de verandering in de klas?

■ Ja ■ Misschien ■ Nee

13. Zou je zelf nog iets willen veranderen aan de aanpak?

■ Ja ■ Nee

Hieruit blijkt dat de leerlingen de verandering in de klas allemaal leuk vinden. Hierbij hebben ze de volgende argumenten gegeven: trots op zichzelf, overleggen met kinderen die het ook goed kunnen en je leert meer.

Ook vinden ze de prismaklas allemaal leuk, omdat het interessant is, voor slimme kinderen is, er leuke opdrachten zijn, je extra taken mag doen en omdat we soms grappige dingen doen. Ze vinden het leuk om moeilijke werkjes te krijgen en om buiten de klas te werken. Verder vinden drie leerlingen het leuk om te werken met de map en de prismataken en twee leerlingen vinden het gewoon. Ze vinden de prismataken soms moeilijk en soms makkelijk en geven aan het fijn te vinden om nieuwe dingen te leren. Vier leerlingen vinden de hoeveelheid

taken normaal en één leerling vindt het weinig taken, terwijl deze leerling zijn taken nog nooit heeft afgekregen.

En twee leerlingen vinden het leuk om te werken met leer- en groepsleerdoelen en drie leerlingen vinden het gewoon. Ze geven de volgende argumenten: niet saai, niet erg leuk, je begrijpt elkaar beter, je leert iets, je helpt elkaar, je denkt er niet altijd aan.

Verder zouden ze allemaal willen dat we tot het einde van het schooljaar verder gaan met de prismaklas en de verandering in de klas, omdat ze het leuk vinden en graag nog meer willen leren.

Ook waren de ouders positief. Ik heb ouders voorafgaand aan de uitvoering uitgenodigd, zodat ik een uitleg kon geven over de uitvoering van mijn onderzoek. De ouders waren erg enthousiast en wilden graag na vier weken terugkomen voor de evaluatie. Tijdens de evaluatie met ouders heb ik in het kort verteld wat we de afgelopen vier weken hebben uitgevoerd en hoe dat was verlopen. Ook waren de leerlingen erbij om een presentatie te geven over het project 'De tweede wereldoorlog', waar we op dat moment mee bezig waren. Ouders vinden het fijn dat de uitvoering tot het einde van het schooljaar wordt doorgezet. Ze hopen dat de uitvoering zo snel mogelijk weer kan worden opgepakt door een ander persoon.

Vanuit bovenstaande gegevens kan ik concluderen dat zowel de leerlingen als ouders positief zijn over de uitvoering van mijn onderzoek. Een ontwikkelpunt is om meer aandacht te besteden aan de doelen. Niet alle leerlingen zijn er even enthousiast over. Wellicht moeten ze nog wennen aan de manier van werken.

In bovenstaande deelvragen heb ik steeds een korte conclusie geschreven over de resultaten. In het volgende hoofdstuk wil ik een kritische en algemene conclusie schrijven die is voortgekomen uit de drie deelvragen.

7. Eindconclusie

In dit hoofdstuk wordt kritisch gereflecteerd op de uitkomsten van het onderzoek. Op die manier worden de belangrijkste bevindingen vanuit de uitvoering op een rijtje gezet. Het is dan makkelijker om in beeld te brengen of de interventies effect hebben gehad.

Allereerst, gekeken naar de beginsituatie, heb ik in beeld gebracht op welke onderdelen basisschool Het Palet ontwikkelpunten heeft liggen. Vanuit de ontwikkelpunten heb ik enkele aanbevelingen op kunnen stellen die u in het volgende hoofdstuk terug kunt lezen, namelijk beleidsplan, compacten en verrijking buiten de klas.

Ook heb ik de beginsituatie van de leerkracht in beeld gebracht. De leerkracht heeft kennis en ervaring om onderwijs te bieden aan (hoog)begaafde leerlingen. Maar ze zou het prettig vinden om mogelijke taken/opdrachten aangereikt te krijgen die ze in haar lesaanbod kan gebruiken. En ze wil meer kennis verwerven over de (hoog)begaafde leerling en dan met name de denkwijze van deze leerlingen. Ik kan veronderstellen dat hoogst waarschijnlijk meerdere leerkrachten op basisschool Het Palet deze wensen hebben, omdat (hoog)begaafdheid een actueel onderwerp is. Daarom wil ik in de aanbevelingen meenemen dat het belangrijk is om de leerkrachten te specialiseren rondom dit onderwerp.

Vervolgens heb ik, met behulp van de selectiecriteria en de vragenlijst, in beeld gebracht welke leerlingen uit groep 5c meer uitdaging nodig hebben. Nadat de uitvoering was afgerond, heb ik kunnen concluderen dat de selectiecriteria en de vragenlijst een goed beeld hebben gegeven. De leerlingen voelen zich thuis in de prismaklas, vinden het prettig om verrijkende taken te krijgen en kunnen op een positieve wijze met elkaar samenwerken en functioneren. Naar mijn idee zitten deze leerlingen lekker in hun vel en hebben dus ook de extra uitdaging nodig. Daarom wil ik als aanbeveling meenemen dat het verstandig is om met behulp van de selectiecriteria, de vragenlijst en wellicht een ander instrument de leerlingen vroegtijdig te signaleren.

Daarna heb ik de uitvoering van mijn onderzoek uitgevoerd met de vijf geselecteerde leerlingen. De opzet is op dezelfde wijze uitgevoerd als ik bij de resultaten heb beschreven. Het enige wat ik tussentijds heb aangepast, is dat de leerlingen twee weken in plaats van één

week aan de prismataken mochten werken. Wellicht kunnen de leerlingen de prismataken in één week maken als er meerdere taken in de klas compact worden aangeboden. Doordat de uitvoering van mijn onderzoek goed is verlopen, wil ik deze opzet meenemen als aanbeveling. Dus de koppeling naar de theorie is ook toepasbaar voor leerlingen die meer uitdaging nodig hebben.

Tot slot kan ik vanuit de theorie, het bezoek aan de plusklassen en de uitvoering van mijn onderzoek concluderen dat het compacten en de verrijking binnen en buiten de klas een positieve bijdrage leveren aan het onderwijsaanbod van de (hoog)begaafde leerling. Deze conclusie wordt ook gedragen door de leerkracht, IB'er en de leerlingen. Deze personen waren uitermate positief over de uitvoering van mijn onderzoek. Daarom hebben we gezamenlijk afgesproken dat we verder gaan met deze vorm van begeleiding tot het einde van het schooljaar.

Ik kan dus concluderen dat ik een gedegen, theoretisch en doordacht onderzoek heb uitgevoerd. In bovenstaande conclusie heb ik enkele aanbevelingen kenbaar gemaakt die ik in het volgende hoofdstuk uitvoeriger wil toelichten.

8. Aanbevelingen

In dit hoofdstuk wil ik enkele aanbevelingen geven om het onderwijsaanbod voor (hoog)begaafde leerlingen verder te optimaliseren. Dit is van belang om tegemoet te komen aan de onderwijsbehoeften van de (hoog)begaafde leerlingen. Op deze manier krijgt het team van basisschool Het Palet praktische en doelgerichte handreikingen aangereikt.

** Beleidsplan*

Het is belangrijk om te starten met het maken van een beleidsplan. Het beleidsplan is namelijk een voorwaarde om structureel onderwijs op maat te bieden binnen het reguliere onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen. Basisschool Het Palet moet bij het ontwikkelen van het beleidsplan komen tot een consistent en breed gedragen schoolvisie, waarbij het signaleren, diagnosticeren, aanbod van het leerstof, evalueren, rapporteren en de aanpak van mogelijke problematiek duidelijk staat beschreven.

** Specialisatie leerkrachten*

Het is belangrijk dat de leerkrachten zo goed mogelijk op de hoogte zijn van de kenmerken van (hoog)begaafdheid en het signaleren daarvan. Verder dienen ze goed op de hoogte te zijn van de begeleiding. Om de onderwijsaanpassingen voor de doelgroep te optimaliseren, is scholing van leerkrachten noodzakelijk. De leerkracht moet beschikken over voldoende kennis om (hoog)begaafde leerlingen te kunnen herkennen en daarnaast in staat zijn om de leerling onderwijs op maat aan te bieden. Ook moet de leerkracht kennis hebben over de juiste begeleidingsstrategieën en een gestructureerd klassenmanagement. (Mulder, 2010)

** Signaleren*

Ik zou basisschool Het Palet willen aanbevelen om de (hoog)begaafde leerlingen zo vroeg mogelijk te signaleren. De leerling moet zo spoedig mogelijk leerstof krijgen aangereikt, wat is afgestemd op de onderwijsbehoeften en de zone van de naaste ontwikkeling. Vanuit de workshop heb ik meegekregen dat de leerlingen vanaf groep 1 gesignaleerd kunnen worden om vervolgens de ontwikkeling nauwgezet te kunnen volgen. Bij een goede signalering kan het gevaar dat een leerling vroegtijdig gaat onderpresteren worden voorkomen. (Drent, Gerven van, 2009)

Ik zou de opgestelde selectiecriteria blijven toepassen om de (hoog)begaafde leerlingen te selecteren. Wellicht moet de selectiecriteria strenger worden gemaakt, omdat het aantal leerlingen anders niet realiseerbaar is.

Ook kan er gebruik gemaakt worden van het routeplan. Het routeplan is ontwikkeld om eenheid en eenvoud te creëren in de wijze waarop scholen, al dan niet binnen een samenwerkingsverband, omgaan met meerbegaafde leerlingen. Het is een soort stappenplan dat doorlopen kan worden om vast te stellen of een leerling wel of niet (hoog)begaafd is.

U kunt het routeplan vinden op de volgende website:

* <http://hoogbegaafdheid.slo.nl/onderwijs/instrumenten/routeplan/>, 2005)

Verder kan met behulp van de documenten 'Intake ouders' en 'Intake leerling + menstekening', die verkregen zijn vanuit de workshop, de leerling worden gesignaleerd op eventueel (hoog)begaafdheid. Deze documenten zijn te vinden via de server op basisschool Het Palet.

En tot slot kan ik aanbevelen om het DHH aan te schaffen. Dit is een compleet instrument voor leerkrachten, remedial teachers en intern begeleiders voor de begeleiding voor (hoog)begaafde leerlingen. Het instrument bestaat uit vier modules, waarbij elke module een weerspiegeling van een volgende fase in de leerlingbegeleiding vormt (signalering, diagnostiek, leerlingbegeleiding, evaluatie). Dit protocol is een webbased computerprogramma waarbij het programma sturend optreedt in de stappen die de gebruiker moet zetten bij het verzamelen van informatie en de interpretatie daarvan. (Gerven van, p. 28, 2009) Twee plusklassen die ik heb bezocht, werken ook met dit instrument. En de gebruikers waren erg tevreden.

** Compacten*

Basisschool Het Palet heeft het compacten bij het vakgebied rekenen volledig ingevoerd en uitgewerkt. Ik zou willen aanraden om ook een start te maken voor andere vakgebieden, waarbij compacten noodzakelijk is voor (hoog)begaafde leerlingen. Op die manier hanteert elke groepsleerkracht op dezelfde wijze het compacten van het onderwijsaanbod.

Als de leerkracht twijfelt of hij de leerstof moet compacten, dan kan hij de leerling voorafgaand aan het betreffende blok een toets laten maken (sneltraintraject). Op grond

daarvan kan de leerkracht bekijken welke leerstof intensief behandeld moet worden. Ook kan gebruik gemaakt worden van een andere vorm van compacten, die ik heb beschreven in de theorie, 4.4.1. Compacten.

** Verrijking binnen de klas*

Het is belangrijk dat de leerkrachten geen stof aanbieden van volgende jaren. De leerkrachten moeten extra verrijkingsmaterialen inzetten om te zorgen voor een passend onderwijsaanbod. Ik zou de groepsleerkrachten van basisschool Het Palet willen aanbevelen om de (hoog)begaafde leerlingen ongeveer 4-5 uur per week te laten werken aan hun extra werk. Het aantal uren is natuurlijk afhankelijk van de desbetreffende leerling en bij hoeveel vakgebieden de leerling compacte leerstof aangereikt krijgt. De leerling moet zich op een acceptabele wijze binnen zijn of haar eigen leeftijds- en/of niveaugroep blijven ontwikkelen en daarnaast voldoende uitdaging houden om met plezier naar school te blijven gaan.

** Verrijking buiten de klas*

Indien mogelijk, zou ik de prismaklas doorvoeren. Het kan op dezelfde wijze worden doorgevoerd als mijn aanpak. Maar het is mogelijk om meerdere groepen bij elkaar te laten aansluiten. De leerlingen die meer uitdaging nodig hebben, kunnen in die setting op een andere manier worden begeleid. Het is belangrijk dat de begeleider voldoende kennis heeft om de leerlingen op een adequate manier te kunnen onderwijzen en begeleiden. Ook is het belangrijk dat er veel aandacht wordt besteed aan de vaardigheden die (hoog)begaafde leerlingen moeten ‘leren’, zoals samenwerken, zelfstandig werken, leerdoelen opstellen en veel evalueren over het proces.

** Verrijkingsmaterialen*

Het is belangrijk dat er op diverse vakgebieden materialen beschikbaar zijn voor (hoog)begaafde leerlingen, zodat ze zich op diverse ontwikkelingsgebieden kunnen ontwikkelen. Op basisschool Het Palet hebben ze enkele verrijkingsmaterialen beschikbaar. Maar als de school zich verder wil ontwikkelen in het creëren van een passend onderwijsaanbod voor (hoog)begaafde leerlingen, dan is het een noodzaak om meerdere verrijkingsmaterialen aan te schaffen. In de bezochte plusklassen hadden ze ook een rijke leeromgeving gecreëerd waarbij veel materiaal te vinden was.

Ook wil ik aanbevelen om de materialen op een vaste plaats te leggen, zoals in een kast of in

een apart lokaal. Op die manier worden de materialen toegankelijker voor de leerlingen.

** Behandelde leerstof*

Via verschillende leerkrachten van basisschool Het Palet heb ik vernomen dat ze niet weten welke extra uitdaging en taken de leerlingen in vorige jaren hebben gekregen. Daarom heb ik alle verrijkmateriaal die de leerkrachten van basisschool Het Palet tot hun beschikking hebben in een excel-bestand weergegeven. Dit excel-bestand kan op de server worden opgeslagen voor elke leerling die meer uitdaging nodig heeft. De groepsleerkracht kan wekelijks bijhouden welke oefenstof de leerling heeft gemaakt. Vervolgens kan het bestand ook door de groepsleerkracht van volgend schooljaar worden bekeken, zodat die groepsleerkracht precies weet wat de leerling heeft behandeld. In **bijlage 12** kunt u een voorbeeldpagina uit het excel-bestand bekijken.

Hopelijk kan basisschool Het Palet, met behulp van bovenstaande aanbevelingen, een stap verder zetten in het passend onderwijs bieden aan (hoog)begaafde leerlingen.

In het volgende hoofdstuk kunt u de evaluatie op mijn onderzoek lezen.

9. Evaluatie

In dit hoofdstuk wil ik de evaluatie van mijn onderzoek toelichten, zodat u zich een beeld kan vormen van de verschillende fasen die ik tijdens mijn onderzoek heb doorlopen en hoe mijn onderzoek tot stand is gekomen.

Vanaf het begin van de onderzoeksfase was het onderwerp voor mijn onderzoek al vastgesteld. Daardoor heb ik me een lange tijd kunnen richten op de verdieping in het onderwerp. Ik was er zelf vanuit gegaan dat het onderzoek ongeveer net zo groot zou worden als het afstudeeronderzoek van de PABO. Voorafgaand aan de uitleg van het onderzoek, had ik al een mail naar het team gestuurd met de vraag welke leerlingen meer uitdaging nodig hebben. In verband met het tijdslimiet kon ik mijn onderzoek uiteindelijk maar richten op één groep. Achteraf was het onderzoek gericht op één groep toch meer werk dan ik had verwacht. Ik heb veel tijd gestoken in het onderzoek, wat ik uiteraard met veel plezier heb gedaan.

Allereerst heb ik veel geleerd van de theoretische verdieping over het complexe onderwerp (hoog)begaafdheid. De theorie was noodzakelijk om een goede uitvoering te creëren voor het passend onderwijs bieden aan (hoog)begaafde leerlingen. Je moet immers weten op welke manier je het onderwijs moet aanbieden, welke materialen je kan inzetten en hoe je de leerlingen moet begeleiden. Zonder theoretische kennis, had ik het onderwijsaanbod niet passend kunnen maken.

Verder heb ik een goed beeld gekregen van het onderwijs bieden aan (hoog)begaafde leerlingen door een workshop over de opzet van een plusklas te volgen en door drie plusklassen te bezoeken. Ik vond het erg fijn en meedenkend dat de directeur en IB'er die mogelijkheid hebben gegeven.

Ook ben ik erg tevreden over de uitvoering van mijn onderzoek. Daarbij speelt niet alleen mijn eigen mening en gevoel een rol, maar veel meer de terugkoppeling van de IB'er, ouders, groepsleerkracht en niet te vergeten de vijf leerlingen waar het gehele onderzoek om heeft gedraaid. Het is fijn om te horen dat deze personen de uitvoering als positief hebben ervaren en ik ben blij met het feit dat de leerlingen verder willen gaan met de uitvoering.

Terugkijkend op het doel van mijn onderzoek, namelijk een passend onderwijsaanbod creëren voor (hoog)begaafde leerlingen: denk ik dat ik een stap in de goede richting heb gezet om tegemoet te komen aan de onderwijsbehoeften van deze leerlingen. De leerkracht kan de aanpak, het gedeelte in de klas, eventueel volgend schooljaar autonoom uitvoeren. Daarbij moet duidelijk worden op welke manier basisschool Het Palet het compacten voor de diverse vakgebieden vorm gaat geven. Vervolgens is het de taak van de leerkracht om elke twee weken de prismataken op te stellen, zodat de leerlingen verrijkende taken krijgen aangeboden. Verder zou het voor de leerlingen leerzaam zijn als de prismaklas ooit wordt ingevoerd, indien de financiële middelen dit toelaten. Dit zal bevorderlijk zijn ten aanzien van verschillende ontwikkelingsgebieden.

Tenslotte ben ik ervan overtuigd dat ik nu met een andere blik naar deze leerlingen zal gaan kijken. Allereerst weet ik hoe ik de leerlingen kan signaleren. Ik weet welke kenmerken er kunnen horen bij een (hoog)begaafde leerling, dus ik zal de leerling eerder in het vizier hebben. Ik hoop dat ik alle (hoog)begaafde leerlingen die ik tegen ga komen in mijn onderwijs carrière kan signaleren en vervolgens een passend onderwijsaanbod kan creëren, zodat de leerling een ononderbroken ontwikkeling door kan maken.

Naar mijn mening heb ik mijn onderzoek tot een volwaardig product kunnen vormgeven. Uiteraard ben ik erg trots op mijn onderzoek en het feit dat ik meer kennis heb verworven over het onderwerp (hoog)begaafdheid.

Hopelijk heeft u mijn onderzoek met veel plezier gelezen.

10. Literatuurlijst

- * Algemeen. (n.d.). Geraadpleegd op 31 januari, 2011. <http://hoogbegaafdheid.slo.nl/>
- * Boekhorst te-Reuver, J. (2007). *Congresbundel - Begaafd in talent*. Hengelo: SLO onderwijsontwikkeling en advies.
- * Boekhorst te-Reuver, J., Steenbergen-Penterman, N. (n.d.). *Inhoud van verrijking: leren leren, denken en leven*. Enschede: SLO Nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling.
- * Boer, de G. (2007). *Congresbundel Begaafd in talent – Congres over hoogbegaafde leerlingen in de klas en in de school*. Amersfoort: CPS.
- * Drent, S., Gerven, van E. (2009). *Professioneel omgaan met hoogbegaafde leerlingen in het basisonderwijs*. Assen: Van Gorcum.
- * Gerven, van E. (2009). *Handboek hoogbegaafdheid*. Assen: Van Gorcum.
- * Harinck, F. (2009). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.
- * Hoe herkennen we hoogbegaafde kinderen?. (n.d.) Laatst geraadpleegd op 29 mei, 2011. <http://www.linch.nl/>
- * Hoogeveen, L.J., Van Hell, T., Mooij en L. Verhoeven. (2005). *Onderwijsaanpassingen voor hoogbegaafde leerlingen; meta-analyses en overzicht van internationaal onderzoek*. Nijmegen: Radboud Universiteit.
- * Kallenberg, T., Koster, B., Onstrenk, J., & Scheepsmma, W. (2007). *Ontwikkeling door onderzoek. Een handreiking voor leraren*. Utrecht/Zutphen: ThiemeMeulenhoff.
- * Kwalitatief onderzoek – Kwantitatief onderzoek. (n.d.) Geraadpleegd op 29 mei, 2011. <http://www.rightmarktonderzoek.nl/methoden-onderzoek/>
- * Kieboom, T. (2007). *Hoogbegaafdheid: Als je leerling (g)een einstein is*. Tielt: Lannoo nv.
- * Leermiddelen - Onderwijs Instrumenten SLO, Routeplan - Algemeen. (2005). Geraadpleegd op 12 maart, 2011. <http://hoogbegaafdheid.slo.nl/>
- * Mulder, A. (2010). *Plusgroep passend onderwijs voor hoogbegaafde kinderen op de basisschool*. Helmond: Onderwijs maak je samen.
- * Nederstigt, I. (2003). *Hoogbegaafdheid...een gave? Omgaan met hoogbegaafdheid*. Amersfoort: CPS onderwijsontwikkeling en advies.
- * School moet meer uitdaging bieden. (2011, 23 mei). *Eindhovens Dagblad*.

11. Bijlagen

» Bijlage 1. Zelfbeoordelingsformulier Begaafdheidsprotocol

Onderdeel 1: Algemeen

Aandachtspunten		Mate van realisatie				Mate van belang			Ontwikkelpunt	Toelichting
		Niet	Enigszins	Grotendeels	Volledig	Niet belangrijk	Enigszins belangrijk	Belangrijk		
1.1	De school heeft een visie op onderwijs waarin duidelijk wordt:									
*	hoe wordt omgegaan met verschillen tussen leerlingen.			x				x		
*	hoe de ontwikkeling van (hoog)begaafde leerlingen binnen het onderwijs optimaal vormgegeven kan worden.			x				x		
1.2	Bij het vormgeven van onderwijs zijn de individuele mogelijkheden, behoeften en interesses van leerlingen uitgangspunt voor het bieden van passend onderwijs, waarbij een doorgaande lijn geborgd is.			x				x		
1.3	Er is voldoende draagvlak (men erkent de noodzaak) om álle leerlingen, inclusief (hoog)begaafde leerlingen, onderwijs op maat te bieden:									
*	in het team				x			x		
*	bij de directie				x			x		
*	bij het schoolbestuur				x		x			

1.4	De teamleden:							
*	weten wat verstaan wordt onder (hoog)begaafdheid			x			x	
*	hebben als team een praktische werkdefinitie over (hoog)begaafdheid, die gedeeld wordt door het hele team en waar ieder teamlid van op de hoogte is	x				x		
*	hebben zich middels een studietraject / (team)training verdiept in het thema (hoog)begaafdheid.	x				x		
1.5	Er vindt regelmatig bij- of nascholing plaats op het gebied van (hoog)begaafdheid (ook voor (nieuwe) leerkrachten).	x					x	
1.6	Tenminste één van de teamleden of een voor dit onderwerp speciaal ingestelde stuurgroep:							
*	heeft zich middels een opleiding of nascholing gespecialiseerd in het thema (hoog)begaafdheid	x				x		
*	coördineert de activiteiten op school rond het thema (hoog)begaafdheid	x					x	
*	wordt met tijd en geld gefaciliteerd om de begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen vorm te geven op school.	x				x		

Onderdeel 2: Signaleren en vaststellen van (onderwijs)behoeften

Aandachtspunten		Mate van realisatie				Mate van belang			Ontwikkelpunt	Toelichting	
		Niet	Enigszins	Grotendeels	Volledig	belangrijk niet	Enigszins belangrijk	Belangrijk			
											0
SIGNALERING											
2.1	Leerkrachten zijn op de hoogte van:										
*	het feit dat gemiddeld 10% van de leerlingen kenmerken heeft van (hoog)begaafdheid		x				x				
*	de kenmerken en specifieke leereigenschappen van (hoog)begaafde leerlingen.		x				x				
*	de kenmerken en specifieke leereigenschappen van (hoog)begaafde onderpresteerders.		x					x			
2.2	Leerkrachten zijn op de hoogte van het feit dat bepaalde groepen (hoog)begaafde leerlingen moeilijk te herkennen zijn:										
*	onderpresteerders			x				x			
*	meisjes	x					x				
*	leerlingen met een handicap, leer- of gedragsprobleem	x						x			
*	leerlingen met een andere culturele achtergrond		x					x			
2.3	Leerkrachten weten én erkennen dat kinderen zich op school en thuis verschillend kunnen gedragen en niet altijd in beide situaties gedrag tentoonspreiden dat duidt op een eventuele ontwikkelingsvoorsprong/ (hoog)begaafdheid.			x				x			

2.4	De signalering van (hoog)begaafde leerlingen geschiedt op basis van signalen afkomstig van verschillende betrokkenen.			X				X		
2.5	De signalering van (hoog)begaafde leerlingen vindt plaats op basis van (zowel subjectieve als objectieve) informatie, die op verschillende wijzen is verzameld.			X				X		
2.6	Voor de signalering van (hoog)begaafdheid:									
*	hanteren alle leerkrachten een - binnen de school overeengekomen en vastgelegde - eenduidige werkwijze (of protocol)	X						X		
*	wordt een integrale werkwijze gehanteerd die aansluit op en is ingebed binnen reeds bestaande zorgstructuren.		X					X		
2.7	Bij aanmelding van een nieuwe leerling:									
*	wordt door ouders een vragenlijst ingevuld en/of vindt met ouders een intakegesprek plaats, waarin óók aandacht is voor een eventuele voorsprong in de ontwikkeling van de leerling.		X					X		
*	vindt er overdracht plaats vanuit peuterspeelzaal/ kinderdagverblijf met betrekking tot de ontwikkeling van de leerling.				X			X		
2.8	Aan het begin van het schooljaar wordt een (groeps)observatie uitgevoerd, waarin (ook) wordt gelet op signalen die duiden op een ontwikkelingsvoorsprong bij leerlingen. Dit gebeurt door de leerkrachten van:									
*	de groepen 1-2		X					X		
*	de groepen 3-8		X						X	
2.9	Leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong / (hoog)begaafde leerlingen worden - gedurende het schooljaar - gesignaleerd op basis van:									
*	De algemene indruk van het leerpotentieel van de leerling			X				X		
*	Observaties van de leerkracht			X				X		

*	Leerprestaties			X				X		
*	De inhoud en kwaliteit van (zelfgekozen) producten en activiteiten van de leerling			X				X		
*	Gesprekken met de leerling			X				X		
*	Informatie afkomstig van de ouders				X			X		
2.10	Beschikbare gegevens over de leerprestaties en capaciteiten van leerlingen worden geanalyseerd.			X				X		
2.11	Beschikbare gegevens over de specifieke leerlingkenmerken worden geanalyseerd, waarbij aandacht is voor:									
*	zowel belemmerende als stimulerende factoren			X				X		
*	zowel de zwakke als de sterke kanten van een leerling			X				X		
2.12	Wanneer er signalen van (hoog)begaafdheid zijn opgemerkt, worden gericht aanvullende gegevens verzameld die nodig zijn om gewenste onderwijsaanpassingen en begeleiding vast te stellen.			X				X		

VASTSTELLEN VAN (ONDER)WIJSBEHOEFTE										
2.13	Om passende onderwijsaanpassingen en begeleiding vast te kunnen stellen, worden aanvullende gegevens verzameld via:									
*	de leerling			X				X		
*	de ouders		X				X			
*	de leerkracht				X			X		
2.14	Om aan te kunnen sluiten bij het leerniveau van de leerling, wordt de grootte van de eventuele didactische voorsprong per vakgebied vastgesteld door middel van:									
*	gegevens over het beheersingsniveau afkomstig uit het op school gebruikte voortgangsregistratiesysteem			X				X		
*	DLE toetsen			X				X		
*	individueel doortoetsen			X				X		

2.15	Om een nauwkeuriger beeld van de leerling te krijgen, wordt door leerkracht én ouders een gerichte observatie uitgevoerd met behulp van een geschikte observatielijst.	x				x		
2.16	Er worden aanvullende gegevens verzameld over de leerling indien er zorg- of aandachtspunten zijn in relatie tot:							
*	de sociale en emotionele ontwikkeling			x			x	
*	werkhouding en motivatie			x			x	
2.17	Voor een nauwkeuriger beeld van gesignaleerde zorg- of aandachtspunten worden beschikbare (betrouwbare) hulpmiddelen gebruikt.		x			x		
2.18	Verschillen van inzicht tussen ouders, leerkracht en/of leerling, die zichtbaar worden naar aanleiding van de verzamelde aanvullende gegevens, worden besproken en zoveel mogelijk verhelderd.			x			x	
2.19	Indien nodig wordt, in overleg met ouders en leerling en ter aanvulling op aanpassingen in onderwijsaanbod en begeleiding, een handelingsplan opgesteld.				x		x	
2.20	Er wordt gebruik gemaakt van beschikbare expertise op het gebied van (hoog)begaafdheid om de verzamelde gegevens te interpreteren.		x			x		
2.21	Er zijn duidelijke richtlijnen om tot een beslissing te komen tot het uitvoeren van een (extern) psychodiagnostisch onderzoek.			x		x		

BORGING DOORGAANDE LIJN										
2.22	Het vaststellen van en aansluiten op (onderwijs)behoeften maakt onderdeel uit van een cyclisch proces van handelen, evalueren en bijstelling.				X			X		
2.23	Gegevens over onderwijsaanpassingen en begeleiding worden geregistreerd met betrekking tot:									
*	doubleren				X			X		
*	versnelling				X			X		
*	vakgebieden waarvoor compacting wordt toegepast				X			X		
*	(afgeronde) verrijkingsactiviteiten			X			X			
*	wijze van (interne en externe) begeleiding				X			X		
2.24	Beschikbare gegevens over de leerkenmerken, leerlingkenmerken, onderwijsaanpassingen en begeleiding worden overgedragen:									
*	aan het eind van een groep aan de leerkracht van de volgende groep				X			X		
*	bij verandering van school				X			X		
*	aan het eind van groep 8 aan het voortgezet onderwijs				X			X		

Onderdeel 3: Aanpassingen in onderwijsaanbod en begeleiding

Aandachtspunten		Mate van realisatie				Mate van belang			Ontwikkelpunt	Toelichting	
		Niet	Enigszins	Grotendeels	Volledig	Niet	Enigszins	Belangrijk			
											0
ALGEMEEN											
3.1	Leerkrachten zijn op de hoogte van de volgende mogelijke begeleidingsmaatregelen voor (hoog)begaafde leerlingen:										
*	versnellen			X				X			
*	compacten				X			X			
*	verrijkingsonderwijs binnen de eigen groep				X			X			
*	verrijkingsonderwijs buiten de eigen groep (plusgroep)		X					X			
*	overige begeleidingsmaatregelen										
3.2	In het plan van aanpak/handelingsplan wordt ingegaan op de actuele cognitieve, sociale én emotionele behoeften van een individuele (hoog)begaafde leerling.		X					X			
3.3	Uit de door de school mogelijk te bieden begeleidingsvormen wordt een keuze gemaakt op basis van de cognitieve, sociale en emotionele behoeften van de leerling.			X			X				
3.4	De aanpassing in het onderwijsaanbod/de begeleiding van de (hoog)begaafde leerling wordt ook door de leerling bijgehouden, bijvoorbeeld middels een logboek of een portfolio.				X			X			

INZET ICT									
3.5	Er wordt gebruik gemaakt van mogelijkheden, die met ICT ondersteund worden, voor de registratie en analyse van toetsgegevens om het onderwijsaanbod efficiënter en beter af te stemmen op de mogelijkheden van de leerling.			x			x		
3.6	Er wordt gebruik gemaakt van gevarieerde multimediale toepassingen, waarmee rekening gehouden kan worden met verschillen in leer- en expressiestijlen.		x			x			
3.7	Er wordt gebruik gemaakt van een elektronische leeromgeving, waarbinnen leerkrachten en leerlingen ondersteund worden in de begeleiding van het leerproces en in het vastleggen van de voortgang van leerresultaten.		x				x		
3.8	Er wordt gebruik gemaakt van adaptieve programma's (software), waarbij het aanbod gedifferentieerd wordt aangeboden (qua niveau en leertempo) op basis van door het systeem geregistreerde en geanalyseerde voortgang van de leerling.		x				x		

VERSNELLING Klik hier voor informatie over Versnelling									
3.9	Op school zijn de volgende vormen van versnellen (het verkorten van de schoolperiode) mogelijk:								
* Vervroegd instromen in groep 1		x				x			
* Groep 1 of 2 'overslaan'				x		x			
* Groep 1 en 2 in één schooljaar doorlopen				x		x			
* Een groep 'overslaan' in de groepen 3 t/m 8				x		x			
* Meerdere groepen in één schooljaar doorlopen in de			x			x			

	groepen 3 t/m 8										
*	Halverwege het schooljaar een groep overslaan			x			x				
*	Versnelling voor een bepaald vak.		x				x				
3.10	De school gebruikt criteria om een besluit tot versnellen te nemen.			x				x			
3.11	De school gebruikt de Versnellingswenselijkheidlijst (VWL).	x					x				
3.12	Wanneer wordt gekozen voor versnelling wordt daarnaast ook het onderwijsaanbod aangepast middels compacting en/of verrijking binnen of buiten de eigen groep.			x				x			

COMPACTING		Klik hier voor informatie over Compacting									
3.13	Op school wordt compacting (het schrappen van herhalings- en oefenstof) toegepast voor (hoog)begaafde leerlingen voor de volgende vakken:										
*	Rekenen/wiskunde				x			x			
*	Taal		x					x			
*	Zaakvakken		x				x				
*	Anders, namelijk										
	(Indien nee bij alle vakken, ga dan verder met vraag 3.17)										
3.14	Er zijn schoolbreed geïmplementeerde richtlijnen voor het compacten van de leerstof.			x				x			
3.15	Bij het compacten wordt gebruik gemaakt van een compactingmethode.			x				x			
3.16	De tijd die vrijkomt doordat voor een vak de leerstof wordt gecompect, wordt besteed aan verrijking.			x				x			
3.17	De instructie van de (gecompacte) leerstof wordt afgestemd op de specifieke leereigenschappen van (hoog)begaafde leerlingen.			x				x			

VERRIJKING BINNEN DE EIGEN GROEP		Klik hier voor informatie over Verrijking			
3.18	Op school wordt verrijking binnen de eigen groep aangeboden in:				
*	groep 1		X		
*	groep 2		X		
*	groep 3		X		
*	groep 4		X		
*	groep 5		X		
*	groep 6		X		
*	groep 7		X		
*	groep 8		X		
(indien nee bij alle groepen, vul dan eerst nog vraag 3.19 en 3.20 in en ga vervolgens verder met vraag 3.28)					
3.19	Voor het aanbieden van verrijking binnen de eigen groep zijn er verrijkingsmethoden / -materialen beschikbaar voor:	Klik hier voor een overzicht van beschikbare Leermiddelen			
*	groep 1		X		
*	groep 2		X		
*	groep 3		X		
*	groep 4		X		
*	groep 5		X		
*	groep 6		X		
*	groep 7		X		
*	groep 8		X		
3.20	Voor het aanbieden van verrijking binnen de eigen groep zijn er verrijkingsmethoden / -materialen beschikbaar op het gebied van:				
*	rekenen en wiskunde		X		
*	taalvaardigheden		X		
*	lezen		X		
*	wereldoriëntatie		X		

* studievvaardigheden		X					X		
* vreemde talen			X				X		
* filosofie		X					X		
* sociaal emotionele ontwikkeling			X				X		
* natuur en techniek			X				X		
* overige vakken of onderwerpen									
Indien u bij vraag 3.18 bij alle groepen 'nee' heeft ingevuld, kunt u nu verder gaan met vraag 3.28									
3.21 De binnen de groep aangeboden verrijksstof:									
* is specifiek ontwikkeld voor (hoog)begaafden.		X					X		
* is niet afkomstig van hogere leerjaren.		X					X		
* is een vast onderdeel van de leerstof van een week.		X							
* staat (indien van toepassing in combinatie met de gecompacte lesstof) genoteerd op de individuele dag- of weektaak.			X				X		
* komt in plaats van (een deel van) de reguliere leerstof.			X				X		
3.22 De verrijksstof wordt vooraf met de leerling besproken / aan de leerling uitgelegd.			X				X		
3.23 Er worden eisen gesteld aan het werken met verrijksstof binnen de eigen groep.				X			X		
3.24 De leerling die binnen de eigen groep verrijking krijgt aangeboden, werkt in het eigen lokaal aan deze verrijksstof.		X					X		
3.25 De leerling krijgt van de eigen leerkracht begeleiding / feedback tijdens het werken aan verrijksstof binnen de eigen groep.			X				X		
3.26 Bij het beoordelen van het werken aan verrijksstof binnen de groep wordt:									
* door de leerkracht zowel het product als het proces beoordeeld.			X				X		
* uitgegaan van de in het plan van aanpak/handelingsplan gestelde cognitieve en niet-cognitieve leerdoelen.			X				X		

3.27	De beoordeling van het werken aan verrijkingsstof binnen de groep wordt op het schoolrapport weergegeven.		x				x	
------	---	--	---	--	--	--	---	--

VERRIJKING BUITEN DE EIGEN GROEP (PLUSGROEP)								
3.28	Op school wordt verrijkingsstof aangeboden buiten de eigen groep (in een binnenschoolse of buitenschoolse plusgroep) voor leerlingen uit:							Specificeer - indien van toepassing - per leerjaar: Binnen- of buitenschools
* groep 1		x				x		
* groep 2		x				x		
* groep 3		x					x	
* groep 4		x					x	
* groep 5		x					x	
* groep 6		x					x	
* groep 7		x					x	
* groep 8		x					x	
(indien nee bij alle groepen, ga dan verder met vraag 3.43)								
3.29	De school hanteert een eenduidige werkwijze voor het selecteren van leerlingen voor de plusgroep, waarbij							
* rekening wordt gehouden met inhoudelijke criteria (visie, doelgroep, doelstelling en aanbod van de plusgroep)								
* rekening wordt gehouden met praktische criteria (tijd, ruimte, aantal leerlingen/samenstelling plusgroep, overige beschikbare onderwijsaanpassingen)								
* overleg plaatsvindt met alle betrokkenen (waaronder de leerling zelf, de begeleider van de plusgroep, groepsleerkracht en ouders)								
3.30	Een beslissing tot plaatsing kan op basis van een (tussentijdse) evaluatie (bijvoorbeeld na een proefperiode) in gezamenlijk overleg worden herzien.							

OVERIGE BEGELEIDINGSMAATREGELEN									
3.43	Eén teamlid is werkzaam als mentor voor (hoog)begaafde leerlingen.	x						x	
3.44	Op school is het mogelijk leerlingen vrij te stellen van het reguliere onderwijsaanbod om gebruik te kunnen maken van een uitdagend extern aanbod.	x						x	

Onderdeel 4: Evaluatie

Aandachtspunten		Mate van realisatie				Mate van belang			Ontwikkelpunt	Toelichting
		Niet	Enigszins	Grotendeels	Volledig	Niet belangrijk	Enigszins belangrijk	Belangrijk		
EVALUATIE OP LEERLINGNIVEAU										
4.1	Evaluatie over het effect van de aanpassingen in onderwijsaanbod en begeleiding vindt plaats met:									
*	leerling			x				x		
*	ouders				x			x		
*	groepsleerkracht				x			x		
*	plusgroepsleerkracht	x						x		
*	coördinator (hoog)begaafdheid	x						x		
*	intern begeleider			x				x		

4.2	Bij het evalueren van het effect van de aanpassingen in onderwijsaanbod en begeleiding wordt gebruik gemaakt van een evaluatieformulier, waarin de in het plan van aanpak/handelingsplan beschreven doelen aan bod komen.			x			x		
4.3	Er vindt regelmatig (minimaal twee keer per jaar) evaluatie plaats van het effect van de aanpassingen in onderwijsaanbod en begeleiding op leerlingniveau.				x		x		
4.4	Wijzigingen betreffende de onderwijsaanpassingen - welke a.g.v. de evaluatie wenselijk worden geacht - worden tijdig (binnen enkele weken) doorgevoerd.			x			x		

EVALUATIE OP SCHOOLNIVEAU									
4.5	Op schoolniveau wordt eens per jaar de begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen geëvalueerd.	x					x		
4.6	Bij de evaluatie op schoolniveau is aandacht voor:								
* werkwijze signalering/vaststellen (onderwijs)behoeften			x				x		
* onderwijsaanpassingen			x				x		
* begeleiding			x				x		
* deskundigheidsbevordering			x				x		
* interne en externe communicatie			x				x		
* het gemaakte beleidsplan			x				x		

Onderdeel 5: Het opstellen van een beleidsstuk

Aandachtspunten		Mate van realisatie				Mate van belang			Ontwikkelpunt	Toelichting
		Niet	Enigszins	Grotendeels	Volledig	belangrijk	Enigszins	Belangrijk		
		0	1	2	3	0	1	2		
5.1	In de schoolgids staat beschreven op welke wijze de school aandacht besteedt aan (hoog)begaafde leerlingen.		x					x		
5.2	Er is een zorg-/beleidsplan waarin ook de zorg voor (hoog)begaafde leerlingen is gespecificeerd. Het invullen van de Checklist is gereed - Klik hier	x						x		
INHOUD VAN HET ZORG-/BELEIDSPLAN										
In het zorg-/beleidsplan staat:										
5.3	een beschrijving van de visie van de school op (hoog)begaafdheid.									
5.4	welk doel wordt nagestreefd met het te volgen beleid op het gebied van (hoog)begaafdheid.									
5.5	een duidelijke omschrijving van de doelgroep.									
5.6	In het zorg-/beleidsplan staat beschreven hoe de signalering van (hoog)begaafde leerlingen verloopt:									
*	bij aanmelding van een nieuwe leerling voor groep 1									
*	bij aanmelding van een nieuwe leerling voor een hogere groep									
*	gedurende het schooljaar in de groepen 1-2									
*	gedurende het schooljaar in de groepen 3-8									
*	bij een vermoeden van onderpresteren.									

In het zorg-/beleidsplan staat beschreven:									
5.7	hoe de resultaten van de signalering worden vastgelegd.								
5.8	welke stappen na de signalering worden gemaakt om tot praktisch handelen in aanbod en begeleiding te kunnen komen.								
5.9	hoe de (onderwijs)behoeften van (hoog)begaafde leerlingen in beeld worden gebracht.								
5.10	in welke gevallen de school een externe deskundige inschakelt bij het diagnosticeren van (hoog)begaafdheid.								
5.11	hoe de resultaten van de diagnosticering worden vastgelegd.								
In het zorg-/beleidsplan staat beschreven:									
5.12	hoe de overstap van signalering/diagnosticering naar begeleiding wordt gemaakt.								
5.13	welke aanpassingen in het onderwijsaanbod en begeleiding er voor (hoog)begaafde leerlingen mogelijk zijn.								
5.14	wanneer een leerling in aanmerking komt voor bepaalde vormen van aanpassingen in het onderwijsaanbod en de begeleiding.								
5.15	welke procedure gevolgd wordt bij het aanpassen van het onderwijsaanbod en de begeleiding.								
5.16	op welke wijze de aanpassingen in het onderwijsaanbod en de begeleiding worden geëvalueerd.								
5.17	welke methoden / materialen voor (hoog)begaafde leerlingen op school aanwezig zijn / aangeschaft zullen worden.								
5.18	wanneer en op welke wijze ouders worden betrokken / geïnformeerd.								
5.19	welke gegevens worden doorgegeven bij de overdracht naar de volgende groep.								

Overzichtstabel - Mate van realisatie per (sub)onderdeel

Schoolrapportage

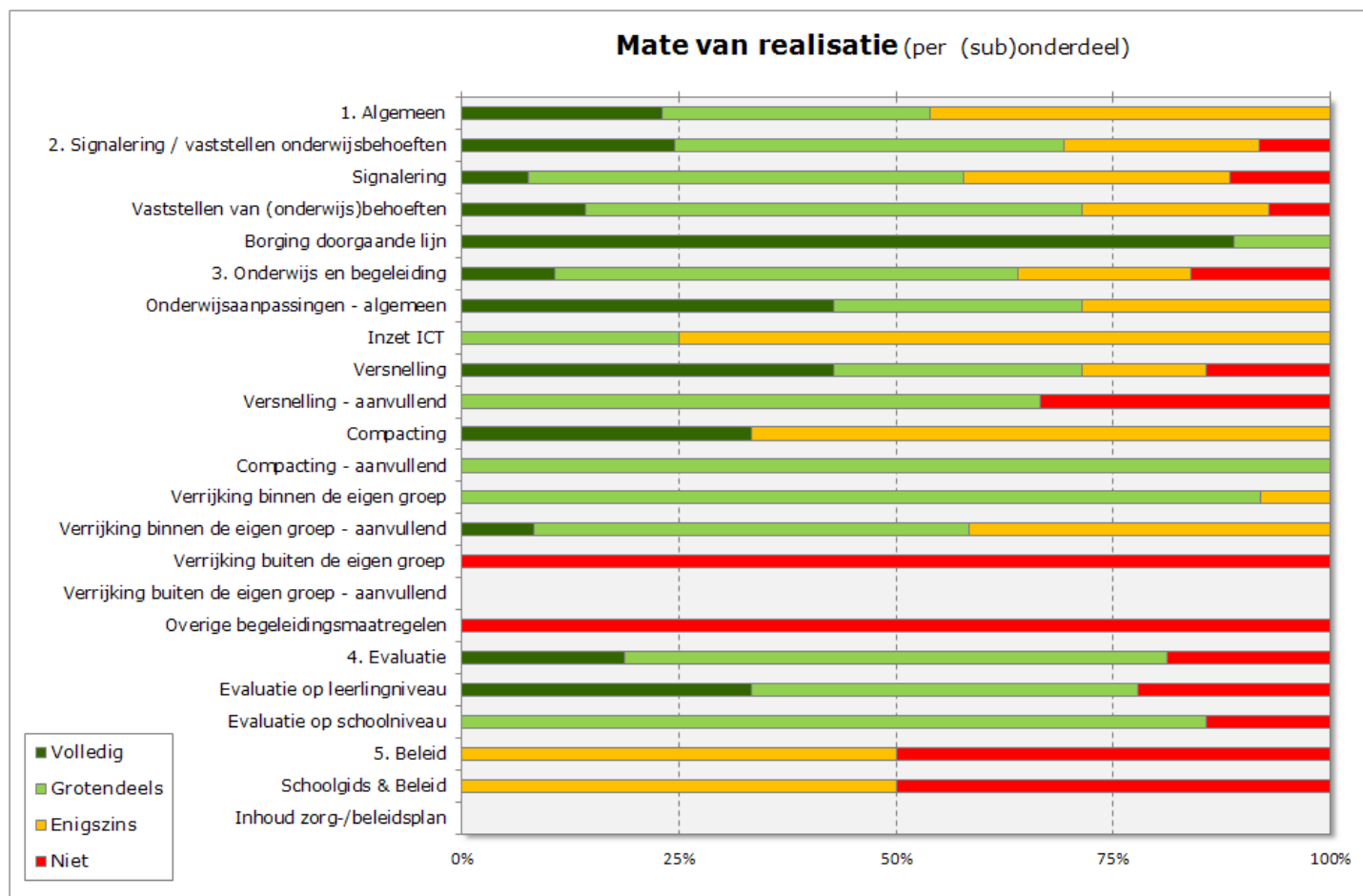
Toelichting kleurindicaties bij onvoldoende gerealiseerde clusters (%Realisatie < 50%):

- Mate van belang > 1,5 (hoog)
- Mate van belang tussen 0,75 en 1,5 (gemiddeld)
- Mate van belang < 0,75 (gering)

		Mate van realisatie *									
		Niet	Enigszins	Grotendeels	Volledig						
Onderdeel		0	1	2	3	Totaal	%Realisatie **	Belang	!	%Gewenst	Gewenst
	1. Algemeen	0%	46%	31%	23%	100%	59%	1,6	0%	21%	79%
	2. Signalering / vaststellen onderwijsbehoeftenn	8%	22%	45%	24%	100%	62%	1,7	0%	20%	82%
	Signalering	12%	31%	50%	8%	100%	51%	1,7	0%	28%	79%
	Vaststellen van (onderwijs)behoeften	7%	21%	57%	14%	100%	60%	1,6	0%	17%	76%
	Borging doorgaande lijn	0%	0%	11%	89%	100%	96%	1,9	0%	0%	96%
	3. Onderwijs en begeleiding	16%	20%	53%	11%	100%	53%	1,7	0%	29%	82%
	Onderwijsaanpassingen - algemeen	0%	29%	29%	43%	100%	71%	1,9	0%	24%	95%
	Inzet ICT	0%	75%	25%	0%	100%	42%	1,8	0%	42%	83%
	Versnelling	14%	14%	29%	43%	100%	67%	0,9	0%	0%	67%
	Versnelling - aanvullend	33%	0%	67%	0%	100%	44%	1,7	0%	22%	67%
	Compacting	0%	67%	0%	33%	100%	56%	1,7	0%	22%	78%
	Compacting - aanvullend	0%	0%	100%	0%	100%	67%	2,0	0%	33%	100%
	Verrijking binnen de eigen groep	0%	8%	92%	0%	100%	64%	2,0	0%	36%	100%
	Verrijking binnen de eigen groep - aanvullend	0%	42%	50%	8%	100%	56%	2,0	0%	39%	94%
	Verrijking buiten de eigen groep	100%	0%	0%	0%	100%	0%	0,8	0%	0%	0%
	Verrijking buiten de eigen groep - aanvullend	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0,0	0%	0%	0%
	Overige begeleidingsmaatregelen	100%	0%	0%	0%	100%	0%	2,0	0%	100%	100%
	4. Evaluatie	19%	0%	63%	19%	100%	60%	2,0	0%	40%	100%

	Evaluatie op leerlingniveau	22%	0%	44%	33%	100%	63%	2,0	0%	37%	100%
	Evaluatie op schoolniveau	14%	0%	86%	0%	100%	57%	2,0	0%	43%	100%
	5. Beleid	50%	50%	0%	0%	100%	17%	2,0	0%	83%	100%
	Schoolgids & Beleid	50%	50%	0%	0%	100%	17%	2,0	0%	83%	100%
	Inhoud zorg-/beleidsplan	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0,0	0%	0%	0%

Indien mate van realisatie 'niet/enigszins>50%': percentages **rood**; indien 'grotendeels/wel>50%': percentages **groen**

» Bijlage 2. Vragenlijst beginsituatie/ervaring leerkracht

Vraag: Heeft u voldoende kennis over hoogbegaafde leerlingen en leerlingen die meer uitdaging nodig hebben? Waarom?

Antwoord: Lianne is van mening dat ze voldoende kennis heeft over hoogbegaafde leerlingen en leerlingen die meer uitdaging nodig hebben. Ze kan deze kinderen aansporen en begeleiden in het werken. Ze zou het prettig vinden om mogelijke taken/ opdrachten aangereikt te krijgen, die ze in haar lesaanbod kan gebruiken. Ook zou ze meer kennis willen hebben over het onderwerp hoogbegaafdheid en dan vooral over hun manier van denken en leren.

Vraag: Welke leerlingen in uw klas hebben meer uitdaging nodig? Waarom?

Antwoord: Pim, Kim en Sanne zijn cognitief sterke leerlingen. Deze leerlingen hebben meer uitdaging nodig, omdat de reguliere stof te makkelijk voor ze is.

Vraag: Waarop heeft u de leerlingen gesignaleerd?

Antwoord: Tijdens de groepsoverdracht heeft de vorige groepsleerkracht aangegeven dat Pim, Kim en Sanne cognitief sterke leerlingen zijn. Ook heeft ze aan de hand van cito-resultaten, methode-gebonden toetsen, gesprekken met kinderen en ouders een beeld gekregen van de leerlingen die meer uitdaging nodig hebben.

Vraag: Bij welke vakgebieden hebben deze leerlingen meer uitdaging nodig? Waarom?

Antwoord: De leerlingen hebben op de volgende vakgebieden meer uitdaging nodig:

- Rekenen: Pim, Sanne, Kim
- Spelling: Sanne, Kim
- Taal: Sanne, Kim
- Lezen: Sanne, Kim
- Zaakvakken: Pim, Sanne, Kim

Pim heeft geen extra uitdaging nodig bij de vakgebieden spelling, taal en lezen, omdat hij bij deze vakgebieden minder hoog scoort. Pim is getest op eventueel dyslexie.

Vraag: Welke leerlingen hebben ondersteuning nodig op sociaal-emotioneel gebied? Waarom?

Antwoord: Pim heeft ondersteuning nodig op sociaal-emotioneel gebied, omdat hij onvoldoende zelfstandig kan werken. Pim heeft een groep overgeslagen en is daardoor de jongste en kleinste van de klas. Hij vindt het lastig om voor zichzelf op te komen.

Ook heeft Kim ondersteuning nodig op sociaal-emotioneel gebied. Kim mag wat meer expressiever zijn en zichzelf laten zien.

Vraag: Krijgen de leerlingen die meer uitdaging nodig hebben een specifieke aanpak?

Antwoord: Ze krijgen meer uitdaging in de klas in de vorm van compacte stof en verdiepingsopdrachten. Deze uitdaging krijgen ze bij de vakgebieden rekenen, spelling en soms bij taal. Bij het vakgebied rekenen hebben de doorwerkers een boekje waarin staat wat ze elke dag moeten maken en of ze de instructie moeten volgen. Bij het vakgebied spelling geeft de groepsleerkracht op het begin van de les aan of deze leerlingen naar de instructie moeten luisteren en wat ze qua opdrachten moeten maken.

Vraag: Krijgen de leerlingen verrijkingsstof?
Antwoord: Ze krijgen verrijkingsstof bij de vakgebieden rekenen, spelling en taal, omdat de reguliere stof te gemakkelijk is. Ze krijgen verrijkingsstof als vervanging van reguliere stof bij herhaling. Op die momenten werken ze aan de volgende activiteiten: werken op computer, Topondernemers en werkboekjes. De nieuwe stof moeten ze wel volgen.
Vraag: Worden er aparte materialen ingezet voor de leerlingen?
Antwoord: Ja, er worden andere materialen ingezet. Ze werken aan Topondernemers en ze krijgen extra werkboekjes.
Vraag: Krijgen de leerlingen extra instructie?
Antwoord: Indien nodig, krijgen ze extra instructie. Ze krijgen extra instructie als ze erom vragen en wanneer de andere kinderen zelfstandig aan het werk zijn.
Vraag: Worden er speciale werkwijzen ingezet?
Antwoord: Nee, er worden geen speciale werkwijzen ingezet. Er wordt veel gevraagd van de zelfstandigheid en samenwerkingsvaardigheden van de kinderen. Voor Pim is dit punt een probleem, omdat hij onvoldoende zelfstandig kan werken. Hij is vaak later klaar met de opgaven, waardoor hij niet altijd kan werken aan de verrijkingsstof.
Vraag: Krijgen de leerlingen lesstof die compact wordt aangeboden?
Antwoord: Ja, Lianne bekijkt per les wat de kinderen beheersen en wat ze mee moeten doen.
Vraag: Heeft u de voorkeur voor individueel- of schoolbreed compacten? Waarom?
Antwoord: Lianne ziet voordelen bij individueel- en schoolbreed compacten. Bij schoolbreed compacten zit er een doorgaande lijn in en bij individueel compacten is het meer op het kind gericht. Een nadeel van individueel compacten is dat het veel meer tijd in beslag neemt. Bij Pim is het nodig om individueel te compacten, omdat hij onvoldoende zelfstandig kan werken.
Vraag: Welke manier van compacten heeft bij u de voorkeur? Waarom?
1) Stoptreintraject; van alle stof wordt wat minder oefenstof verwerkt. 2) Sneltreintraject; de bloктоets wordt vooraf afgenomen en de leerling krijgt alleen de leerstof en oefenstof aangeboden die hij nog niet beheerst. 3) Intercitytraject; een groter gedeelte van de leerstof wordt vooraf getoetst. Aan de hand van de resultaten wordt verder gewerkt. Deze manier is bedoeld voor leerlingen met een grote didactische voorsprong en bij wie gedacht wordt aan een groep overslaan. 4) TGV-traject; doorwerken met de stof van het totale leerstofaanbod van de basisschool. Deze werkwijze wordt afgeraden voor het reken-wiskundeonderwijs.
Antwoord: Lianne heeft de voorkeur voor het sneltreintraject, omdat deze manier erg leerlinggericht is. Groepsleerkracht laat Pim de rekentoets vooraf maken, om te kijken welke leerstof en oefenstof hij onvoldoende beheerst. Een nadeel is dat het veel tijd in beslag neemt.
Vraag: Waar loopt u, als groepsleerkracht, tegenaan? Waarom?
Antwoord: Lianne vindt het lastig om een passend onderwijsaanbod voor Pim te creëren. Pim heeft meer uitdaging nodig bij rekenen en de zaakvakken, maar hij kan niet zelfstandig op eigen initiatief aan het werk kan gaan, aan de gang kan blijven en zichzelf sturen. Lianne heeft geen tijd om continue bij Pim aanwezig te zijn en hem te sturen bij de opdrachten.

Vraag: Wat is uw ideale situatie? Waarom?

Antwoord: De ideale situatie is als de leerlingen een vaste begeleider krijgen.

Vraag: Wat kunt u in de klas uitvoeren? Waarom?

Antwoord: Lisanne kan de leerlingen opdrachten geven, aansporen, aan de gang zetten en controleren. Bij complexe opdrachten heeft Lisanne onvoldoende tijd om de leerlingen te begeleiden.

Vraag: Wat moet er buiten de klas worden uitgevoerd? Waarom?

Antwoord: Complexe opdrachten moeten buiten de klas worden uitgevoerd, omdat Lisanne daar onvoldoende tijd voor heeft. Ook zou het prettig zijn als er een vaste begeleider is die met de leerlingen kan werken aan zelfstandigheid en zelfsturing, waardoor de leerlingen de opdrachten in de klas beter zelfstandig kunnen maken.

Vraag: Op welke dagen/tijden kan er lesstof compact worden aangeboden? Waarom?

Antwoord: De lesstof kan compact worden aangeboden tijdens de vakgebieden rekenen, spelling, contractwerk en soms bij de taallessen.

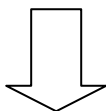
Vraag: Op welke dagen/tijden is er ruimte voor verrijkingstof? Waarom?

Antwoord: Bij de volgende vakgebieden is er ruimte voor verrijkingstof: rekenen, spelling, contractwerk, mediatheek en soms bij de taallessen.

» Bijlage 3. Selectiecriteria - leerlingen die meer uitdaging nodig hebben

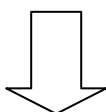
1. De leerling behaalt voor 80% A- en B-scores bij de Cito-scores op alle vakgebieden vanaf groep 3.

Ja? Ga door naar stap 2.

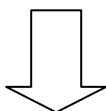
2. Uit de volgende gegevens blijkt dat de leerling extra uitdaging nodig heeft: informatie vanuit rapporten, verslagen, observaties.

Ja? Ga door naar stap 3.

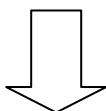
3. De groepsleerkracht geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

Ja? Ga door naar stap 4.

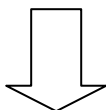
4. De IB'er geeft aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

Ja? Ga door naar stap 5.

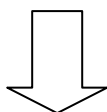
5. De ouders geven aan dat de leerling meer uitdaging nodig heeft.

Ja? Ga door naar stap 6.

6. De leerling wil meer uitdaging.

Ja? Ga door naar stap 7.

7. Zorg voor een passend onderwijsaanbod waarin de leerling extra uitdaging krijgt.

» Bijlage 4. Vragenlijsten beginsituatie/ervaring leerlingen

Leerling 1: Bob

Vraag: Vind je het leuk op school? Waarom?

Antwoord: Ja, Bob vindt het leuk op school. Hij geeft aan dat hij best veel vrienden heeft en dat hij vooral rekenen erg leuk vindt.

Vraag: Welke vakken vind je leuk? Waarom?

Antwoord: Bob vindt rekenen erg leuk, omdat hij daar goed in is en daardoor doorwerker is. Ook vindt hij techniek leuk, omdat hij het leuk vindt om creatief bezig te zijn. Bob vindt geschiedenis leuk, omdat hij de oorlog erg interessant vindt. Tot slot vindt hij muziek leuk, omdat het ook wel eens fijn is om niet te leren.

Vraag: Welke vakken vind je niet zo leuk? Waarom?

Antwoord: Bob vindt spelling en taal niet zo leuk, omdat hij dat niet altijd begrijpt.

Vraag: Welke vakken vind je makkelijk? Waarom?

Antwoord: Bob vindt rekenen makkelijk, omdat hij het altijd goed begrijpt. Veel vakken vindt hij niet heel makkelijk en ook niet heel moeilijk.

Vraag: Welke vakken vind je moeilijk? Waarom?

Antwoord: Bob vindt vooral taal lastig, omdat hij dat niet altijd begrijpt.

Vraag: Leer je veel op school?

Antwoord: Bob vindt dat hij middelmatig veel leert op school.

Vraag: Vind je leren leuk? Waarom?

Antwoord: Bob vindt leren best wel leuk. Als de lessen leuk zijn, vindt hij het leren altijd leuk.

Vraag: Begrijp je de uitleg van de juf snel?

Antwoord: Bob begrijpt de uitleg van de juf meestal wel snel. Vooral bij rekenen begrijpt hij de uitleg snel, hij heeft dan vaak geen uitleg nodig.

Vraag: Moet je de instructie bij alle vakken meeluisteren? Hoe vind je dat?

Antwoord: Bij rekenen hoeft hij de instructie bijna nooit mee te luisteren. Bij de andere vakken moet hij de instructie meestal wel meeluisteren. Bij taal en spelling vindt Bob dat wel fijn, omdat hij daar moeite mee heeft.

Vraag: Heb je veel hulp nodig bij het maken van opdrachten?

Antwoord: Nee, meestal heeft hij niet veel hulp nodig.

Vraag: Ben je snel klaar bij het maken van de opdrachten? Zo ja, hoe komt dat?

Antwoord: Hij is meestal snel klaar bij het rekenen, omdat hij daar goed in is. Bij taal en spelling heeft hij weinig tijd over.

Vraag: Wat doe je als je klaar bent met de opdrachten?

Antwoord: Als hij klaar is met de opdrachten uit de klas, dan krijgt hij van de leerkracht

soms extra werk. Ook werkt hij in boekjes uit zijn postvakje of gaat lezen.
Vraag: Krijg je bij bepaalde vakken moeilijker werk dan de andere kinderen in de klas? Zo ja, bij welke vakken? En hoe vaak per week?
Antwoord: Ja, soms krijgt hij bij contract wel moeilijker werk. Hij werkt dan bijvoorbeeld in een extra werkboekje voor rekenen.
Vraag: Vind je het fijn om ander werk te krijgen dan de kinderen in de klas? Waarom?
Antwoord: Bob vindt het soms wel fijn om ander werk te krijgen dan de kinderen in de klas. Hij vindt het niet zo fijn als het werk te moeilijk is en als hij het aan niemand kan vragen.
Vraag: Mag je bij bepaalde vakken werk of opdrachten overslaan? Zo ja, bij welke vakken? En hoe vaak per week?
Antwoord: Bij rekenen mag hij soms opdrachten overslaan.
Vraag: Vind je het fijn om werk of opdrachten over te slaan? Waarom?
Antwoord: Bob vindt het soms wel fijn en soms niet fijn om werk over te slaan. Dit ligt eraan of de opdrachten leuk zijn.
Vraag: Zou je op school meer willen leren? Waarom? En wat?
Antwoord: Ja, hij zou op school meer willen leren. Het is fijn om veel te weten voor als je later groot bent.

Leerling 2: Luuk

Vraag: Vind je het leuk op school? Waarom?

Antwoord: Ja, sommige vakken vindt hij heel leuk.

Vraag: Welke vakken vind je leuk? Waarom?

Antwoord: Luuk vindt lezen, schrijven en rekenen leuk, omdat hij daar best goed in is. Hij mag met rekenen meedoen aan de kangoeroewedstrijd. Verder vindt hij geschiedenis interessant. Hij interesseert zich in alles wat vroeger gebeurde, maar ook wat er in de toekomst gaat gebeuren.

Vraag: Welke vakken vind je niet zo leuk? Waarom?

Antwoord: Luuk vindt natuurkunde niet echt leuk. Het interesseert hem niet welke verschillende plantensoorten er zijn.

Vraag: Welke vakken vind je makkelijk? Waarom?

Antwoord: Luuk vindt schrijven en lezen makkelijk, omdat hij daar goed in is.

Vraag: Welke vakken vind je moeilijk? Waarom?

Antwoord: Luuk vindt rekenen soms moeilijk. Hij is geen doorwerker, maar mag wel aan de kangoeroewedstrijd meedoen.

Vraag: Leer je veel op school?

Antwoord: Luuk vindt dat hij soms wel en soms niet veel leert op school. Hij vraagt thuis veel dingen aan zijn vader of moeder, zoals moeilijke sommen of woorden.

Vraag: Vind je leren leuk? Waarom?

Antwoord: Luuk vindt de meeste vakken leuk en interessant.

Vraag: Begrijp je de uitleg van de juf snel?

Antwoord: Luuk begrijpt de uitleg van de juf soms wel snel en soms niet. Spelling en rekenen begrijpt hij niet altijd even snel.

Vraag: Moet je de instructie bij alle vakken meeluisteren? Hoe vind je dat?

Antwoord: Nee, hij hoeft de instructie bij spelling niet mee te luisteren. Hij is doorwerker bij spelling. De juf geeft aan wanneer hij moet luisteren.

Vraag: Heb je veel hulp nodig bij het maken van opdrachten?

Antwoord: Nee, meestal heeft hij niet veel hulp nodig.

Vraag: Ben je snel klaar bij het maken van de opdrachten? Zo ja, hoe komt dat?

Antwoord: Hij is meestal snel klaar bij rekenen en spelling, omdat hij veel dingen makkelijk vindt. Hij houdt ook van snel werken.

Vraag: Wat doe je als je klaar bent met de opdrachten?

Antwoord: Als hij klaar is met de opdrachten uit de klas, dan krijgt hij van de leerkracht soms extra werk (staat op het bord). Ook werkt hij in boekjes uit zijn postvakje.

Vraag: Krijg je bij bepaalde vakken moeilijker werk dan de andere kinderen in de klas? Zo

ja, bij welke vakken? En hoe vaak per week?
Antwoord: Bij spelling krijgt hij soms moeilijker werk, omdat hij een doorwerker is. In het doorwerkboekje zitten wel ooit moeilijke raadsels.
Vraag: Vind je het fijn om ander werk te krijgen dan de kinderen in de klas? Waarom?
Antwoord: Luuk vindt dat meestal wel fijn.
Vraag: Mag je bij bepaalde vakken werk of opdrachten overslaan? Zo ja, bij welke vakken? En hoe vaak per week?
Antwoord: Nee, niet dat hij weet.
Vraag: Vind je het fijn om werk of opdrachten over te slaan? Waarom?
Antwoord: -
Vraag: Zou je op school meer willen leren? Waarom? En wat?
Antwoord: Ja, hij zou op school meer willen leren. Hij vindt de tweede oorlog, waar we nu mee bezig zijn, erg interessant.

Leerling 3: Sanne

Vraag: Vind je het leuk op school? Waarom?

Antwoord: Sanne vindt het leuk op school, omdat ze het best goed kan. Ook vindt ze dat ze een lieve juf en klasgenoten heeft.

Vraag: Welke vakken vind je leuk? Waarom?

Antwoord: Sanne vindt gym leuk, omdat je dan lekker kan bewegen. Ze vindt handvaardigheid leuk, omdat je dan een keer niet hoeft te leren. En ze vindt het leuk om keersommen te maken.

Vraag: Welke vakken vind je niet zo leuk? Waarom?

Antwoord: Sanne vindt spelling niet zo leuk, omdat de opdrachten in het doorwerkersboekje makkelijk zijn.

Vraag: Welke vakken vind je makkelijk? Waarom?

Antwoord: Sanne vindt spelling, taal en rekenen makkelijk. Soms zitten er opdrachten tussen die wel moeilijk zijn.

Vraag: Welke vakken vind je moeilijk? Waarom?

Antwoord: Sanne vindt aardrijkskunde en geschiedenis moeilijk. Ze vindt aardrijkskunde moeilijk, omdat ze best vaak een toets krijgen en ze kan de vragen niet altijd onthouden. Geschiedenis is moeilijk omdat het zo lang geleden is.

Vraag: Leer je veel op school?

Antwoord: Sanne vindt dat ze best veel leert op school.

Vraag: Vind je leren leuk? Waarom?

Antwoord: Sanne vindt het meestal leuk om te leren. Hoe meer je weet, hoe meer je later kan.

Vraag: Begrijp je de uitleg van de juf snel?

Antwoord: Sanne begrijpt de uitleg van de juf snel.

Vraag: Moet je de instructie bij alle vakken meeluisteren? Hoe vind je dat?

Antwoord: Sanne hoeft niet altijd de instructie bij rekenen en spelling mee te luisteren. Ze vindt het fijn dat ze wel mag luisteren als ze dat zelf wil.

Vraag: Heb je veel hulp nodig bij het maken van opdrachten?

Antwoord: Nee.

Vraag: Ben je snel klaar bij het maken van de opdrachten? Zo ja, hoe komt dat?

Antwoord: Ja, ze werkt hard door en laat zich niet afleiden.

Vraag: Wat doe je als je klaar bent met de opdrachten?

Antwoord: Als ze klaar is met haar werk, dan maakt ze de magtaken. Als ze spelling af heeft, dan krijgt ze soms moeilijkere taken.

Vraag: Krijg je bij bepaalde vakken moeilijker werk dan de andere kinderen in de klas? Zo ja, bij welke vakken? En hoe vaak per week?

Antwoord: Ze krijgt bij rekenen soms moeilijker werk. Ze mag bijvoorbeeld ook meedoen aan de kangoeroewedstrijd. Soms krijgt ze bij andere vakken moeilijker werk.

Vraag: Vind je het fijn om ander werk te krijgen dan de kinderen in de klas? Waarom?

Antwoord: Sanne vindt het soms wel en soms niet fijn. Als het te moeilijk is en als ze er niet uitkomt, dan vindt ze het niet zo fijn.

Vraag: Mag je bij bepaalde vakken werk of opdrachten overslaan? Zo ja, bij welke vakken? En hoe vaak per week?

Antwoord: Ja, soms bij spelling en rekenen.

Vraag: Vind je het fijn om werk of opdrachten over te slaan? Waarom?

Antwoord: Ja, want de opdrachten zijn dan te makkelijk.

Vraag: Zou je op school meer willen leren? Waarom? En wat?

Antwoord: Ja, want je kan dan meer met wat je later wil doen. Ze wil meer van rekenen en nieuwe woorden leren. Ze zou meer extra taken willen krijgen, waar ze op een rustig plekje aan kan werken.

Leerling 4: Kim

Vraag: Vind je het leuk op school? Waarom?

Antwoord: Kim vindt het leuk op school, omdat ze dan dingen leert.

Vraag: Welke vakken vind je leuk? Waarom?

Antwoord: Kim vindt rekenen leuk, omdat ze daar goed in is. Ook vindt ze gym leuk.

Vraag: Welke vakken vind je niet zo leuk? Waarom?

Antwoord: Kim vindt geschiedenis niet leuk. Ze vindt het wel leuk om filmpjes van geschiedenis te kijken, zoals we in de prismaklas doen. Ook vindt ze spelling niet zo leuk, omdat ze dat soms moeilijk vindt.

Vraag: Welke vakken vind je makkelijk? Waarom?

Antwoord: Kim vindt rekenen makkelijk, omdat ze daar goed in is. Ze is doorwerker.

Vraag: Welke vakken vind je moeilijk? Waarom?

Antwoord: Kim vindt natuurkunde moeilijk. Ze kan de vragen op de toets niet altijd beantwoorden.

Vraag: Leer je veel op school?

Antwoord: Kim vindt dat ze best veel leert op school.

Vraag: Vind je leren leuk? Waarom?

Antwoord: Kim vindt leren een beetje leuk. Ze vindt het leuk om dingen te leren, maar ze vindt het thuis leuker. Thuis kan je doen wat je wilt.

Vraag: Begrijp je de uitleg van de juf snel?

Antwoord: Kim begrijpt de uitleg van de juf bij rekenen en spelling snel. Bij de andere vakken valt het wel mee.

Vraag: Moet je de instructie bij alle vakken meeluisteren? Hoe vind je dat?

Antwoord: Kim hoeft niet altijd de instructie mee te luisteren bij rekenen en spelling. Ze vindt dat wel fijn, omdat ze dan meteen kan beginnen.

Vraag: Heb je veel hulp nodig bij het maken van opdrachten?

Antwoord: Soms bij aardrijkskunde, geschiedenis en spelling.

Vraag: Ben je snel klaar bij het maken van de opdrachten? Zo ja, hoe komt dat?

Antwoord: Soms bij rekenen en spelling, omdat de opdrachten makkelijk zijn.

Vraag: Wat doe je als je klaar bent met de opdrachten?

Antwoord: Als ze klaar is met haar werk, dan maakt ze werk uit haar postvakje.

Vraag: Krijg je bij bepaalde vakken moeilijker werk dan de andere kinderen in de klas? Zo ja, bij welke vakken? En hoe vaak per week?

Antwoord: Soms zitten er moeilijke opdrachten in het postvakje.

Vraag: Vind je het fijn om ander werk te krijgen dan de kinderen in de klas? Waarom?
Antwoord: Kim vindt het niet altijd fijn om ander werk te krijgen. Als het te moeilijk is en als ze er niet uitkomt, dan vindt ze het niet zo fijn.
Vraag: Mag je bij bepaalde vakken werk of opdrachten overslaan? Zo ja, bij welke vakken? En hoe vaak per week?
Antwoord: Ja, als ze het goed heeft gedaan bij rekenen.
Vraag: Vind je het fijn om werk of opdrachten over te slaan? Waarom?
Antwoord: Ja, want dan heb je tijd om andere werkjes te doen.
Vraag: Zou je op school meer willen leren? Waarom? En wat?
Antwoord: Kim zou meer willen leren. Ze wil graag andere talen leren.

Leerling 5: Pim

Vraag: Vind je het leuk op school? Waarom?

Antwoord: Ja, Pim vindt dat hij leuke klasgenoten heeft.

Vraag: Welke vakken vind je leuk? Waarom?

Antwoord: Pim vindt rekenen leuk, omdat hij dat makkelijk vindt en snel kan maken. Ook vindt hij handvaardigheid leuk. Dat vindt hij gewoon leuk om te doen.

Vraag: Welke vakken vind je niet zo leuk? Waarom?

Antwoord: Pim vindt taal en spelling niet zo leuk, omdat je dan veel op moet schrijven.

Vraag: Welke vakken vind je makkelijk? Waarom?

Antwoord: Pim vindt rekenen makkelijk. Hij geeft aan dat hij best slim is en daardoor goed is in rekenen.

Vraag: Welke vakken vind je moeilijk? Waarom?

Antwoord: Pim vindt niets moeilijk.

Vraag: Leer je veel op school?

Antwoord: Pim vindt dat hij best veel leert op school.

Vraag: Vind je leren leuk? Waarom?

Antwoord: Pim vindt leren leuk, omdat er veel dingen zijn om te leren en waar je iets over te weten kan komen.

Vraag: Begrijp je de uitleg van de juf snel?

Antwoord: Pim geeft aan dat hij de uitleg van de juf snel begrijpt.

Vraag: Moet je de instructie bij alle vakken meeluisteren? Hoe vind je dat?

Antwoord: Pim hoeft niet altijd de instructie mee te luisteren bij rekenen. Hij geeft aan dat hij meestal toch meeluistert, omdat hij dan zeker weet dat hij de opdrachten goed maakt.

Vraag: Heb je veel hulp nodig bij het maken van opdrachten?

Antwoord: Soms een beetje, maar niet zoveel.

Vraag: Ben je snel klaar bij het maken van de opdrachten? Zo ja, hoe komt dat?

Antwoord: Soms is hij snel klaar met het contract. Hij maakt eerst de moettaken en vervolgens de magtaken. Hij heeft bij het contract een eigen plannetje bedacht, zodat hij sneller klaar is. Als hij op een dag veel moet doen, dan werkt hij even heel hard. Op die manier maakt hij alles van die dag en hoeft hij geen werk meer in te halen.

Vraag: Wat doe je als je klaar bent met de opdrachten?

Antwoord: Als hij klaar is met zijn werk, dan maakt hij de magtaken op het contract of hij maakt het werk uit zijn postvakje.

Vraag: Krijg je bij bepaalde vakken moeilijker werk dan de andere kinderen in de klas? Zo ja, bij welke vakken? En hoe vaak per week?

Antwoord: Bij rekenen krijgt hij moeilijker werk, soms als zijn andere werk af is en soms

mag hij meteen in het werkboek werken. Hij mag dan in het werkboek Rekentijgers of Somplex werken. Hij moet de keersommen en de klok wel meedoen.

Vraag: Vind je het fijn om ander werk te krijgen dan de kinderen in de klas? Waarom?

Antwoord: Pim vindt het leuk om moeilijker werk te krijgen.

Vraag: Mag je bij bepaalde vakken werk of opdrachten overslaan? Zo ja, bij welke vakken? En hoe vaak per week?

Antwoord: Ja, bij rekenen en soms bij contract.

Vraag: Vind je het fijn om werk of opdrachten over te slaan? Waarom?

Antwoord: Ja, Pim vindt het fijn om werk over te slaan. Soms is het werk te makkelijk en dan vindt hij het niet leuk om te maken.

Vraag: Zou je op school meer willen leren? Waarom? En wat?

Antwoord: Nee, Pim hoeft niet meer te leren. Hij vindt dat hij nu al veel leert. Als de prismaklas er niet was, dan wilde hij wel meer leren.

» Bijlage 5. Weekrooster groepsleerkracht

maandag	tijd	activiteit	donderdag	tijd	activiteit
	8.30	kring		8.30	rekenen
	9.00	klas: spelling			
		Sanne, Kim, Luuk: prismataken		9.15	taal
	9.30	taal			
				10.15	klas: mediatheek & leeslijn
	10.15	mediatheek			Sanne, Kim, Luuk, Pim, Bob: prismaklas
	11.15	rekenen			
				13.15	spelling
	13.15	verkeer		13.30	contact/ portfolio
	13.45	muziek		14.15	tekenen/ handv./ techniek
	14.15	contract/ portfolio			
dinsdag			vrijdag		
	8.30	schrijven		8.30	rekenen
	9.00	spelling		9.15	natuur
	9.30	taal			
				10.15	gym
	10.15	rekenen		11.00	contract/ portfolio
	11.15	gym			
				13.15	SEO/ LB
	13.15	leeslijn		13.45	drama/ techniek/ schrijven/ tekenen
	13.45	geschiedenis		14.15	natuur (tv)
	14.30	contract/ portfolio		14.45	muziek
woensdag			Lichamelijke oefening (excl. looptijd)		
	8.30	leeslijn	dag	tijd	plaats * en adres
	9.00	spelling			
	9.30	klas: taal			
		Sanne, Kim, Luuk: prismataken			
	10.15	Aardrijkskunde			
	11.10	rekenen			
	11.45	contract/ portfolio			

Dit geldt voor: Sanne, Kim, Pim, Bob, Luuk. - Volgen van reguliere les. Klaar? → prismataken.	Dit geldt voor: Sanne, Kim, Pim, Bob, Luuk. - Compacte leerstof aanbieden aan de hand van resultaten methode-gebonden toetsen: ‘Doorwerkersboekje’ - Contract -> werk vanuit de klas.
Dit geldt voor: Sanne, Kim, Pim, Bob, Luuk. - Volgen van reguliere les. - Afhankelijk van de les: compacte leerstof + zelfstandigheid. Klaar? → prismataken.	Dit geldt voor: Sanne, Kim, Luuk, Pim en Bob. - Compacte leerstof aanbieden: Maandag: geen spelling (Sanne, Kim, Luuk). Woensdag: geen taal (Sanne, Kim, Luuk). Donderdag: geen leeslijn (Sanne, Kim, Luuk, Pim, Bob). - Verrijkingstof aanbieden m.b.v. prismataken.

» Bijlage 6. Weekrooster leerling

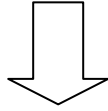
maandag	tijd	activiteit	donderdag	tijd	activiteit
	8.30	kring		8.30	rekenen
	9.00	klas: spelling → prismataken		9.15	taal
	9.30	taal			
	10.15	mediatheek		10.15	Prismaklas
	11.15	rekenen			
	13.15	verkeer		13.15	spelling
	13.45	muziek		13.30	contract/ portfolio
	14.15	contract/ portfolio		14.15	tekenen/ handv./ techniek
dinsdag			vrijdag		
	8.30	schrijven		8.30	rekenen
	9.00	spelling		9.15	natuur
	9.30	taal			
				10.15	gym
	10.15	rekenen		11.00	contract/ portfolio
	11.15	gym			
				13.15	SEO/ LB
	13.15	leeslijn		13.45	drama/ techniek/ schrijven/ tekenen
	13.45	geschiedenis		14.15	natuur (tv)
	14.30	contract/ portfolio		14.45	muziek
woensdag			Lichamelijke oefening (excl. looptijd)		
	8.30	leeslijn	dag	tijd	plaats * en adres
	9.00	spelling			
	9.30	klas: taal → prismataken			
	10.15	Aardrijkskunde			
	11.10	rekenen			
	11.45	contract/ portfolio			

	Je maakt hetzelfde als de kinderen in de klas. Klaar? → prismataken		Rekenen: opdrachten uit het doorwerkersboekje. Contract: taken die je van de juf krijgt. Klaar? → prismataken
	Je doet iets anders dan de kinderen in de klas. Maandag: spelling → prismataken Woensdag: taal → prismataken Donderdag: prismaklas		

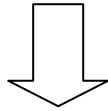
» Bijlage 7. Aanpak prismataken

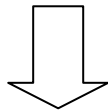
1. De juf geeft aan als je niet naar de instructie hoeft te luisteren.

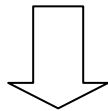
2. De juf zegt welke opdrachten je moet maken.

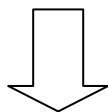
3. Als je klaar bent met de opdrachten, dan pak je de prismataken.

4. Werk eerst aan de moet-taken. Die taken moeten op het einde van de week af zijn.

5. Kijk goed of je alleen of samen mag werken. En of je de taak wel/niet moet inleveren.

5. Als je klaar bent met de moet-taken, dan mag je werken aan de mag-taken.

Let op!

- » Je mag zelf plannen in welke volgorde je de moet-taken gaat maken.
- » Je zorgt dat alle moet-taken na twee weken klaar zijn.
- » Kijk goed of je alleen of samen mag werken.
- » Kijk goed of je het werk in moet leveren.
- » Kleur of de moet-taak makkelijk (groen), niet makkelijk/niet moeilijk (oranje) of moeilijk (rood) was.

» Bijlage 8. Prismataken

Naam: Kim Groep: 5c Week: 15+16 Jaar: 2011

» **Moet-taken**

Prismataak	Waar kan ik het vinden?	😊 of 😊😊	Inleveren?	△ △ △
- Werkblad: Raadsels tekenen.	Map (blauw)	😊😊	Map.	
- Werkblad: Werken met Griekse hoofdletters.	Map (blauw)	😊😊	Map.	
- Maak de opdracht bij hoofdstuk 2.	Map (groen)	😊😊	Map.	
- Lees hoofdstuk 3: 2 ^e wereldoorlog algemeen.	Computer (lesboek project)	😊		
- Bekijk de 4 filmpjes van hoofdstuk 3.	Map (groen) Kijken op computer	😊		
- 30 minuten samenwerken om de presentatie voor te bereiden (mag langer).		😊😊		
Vrijdag: evaluatie op prismataken!!				

» **Mag-taken**

- Samenwerken voor de presentatie.
- Inhoudsvragen bij hoofdstuk 3 (map: groen) beantwoorden. Dit mag op de computer.
- Spel: Set, regenwormen, 24-game.
- Iets maken uit je postvak.
- Lezen in je leesboek.
- 1 aflevering 13 in de oorlog kijken.
- Game-maker → <http://www.game-maker.nl/educatief>

» Bijlage 9. Evaluatie prismataken

Naam:

Groep:

Week:

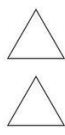
Jaar:

Wat was makkelijk? Waarom?	
Wat was moeilijk? Waarom?	
Wat was leuk? Waarom?	
Wat was minder leuk? Waarom?	
Wat zou ik nog meer willen leren? Waarom?	

» Bijlage 10. Leerdoel

Naam:	Groep:	Week:	Jaar:
--------------	---------------	--------------	--------------

Mijn leerdoel heeft te maken met:	Manier van werken » Leren
Mijn leerdoel is: 	
Waarom ga ik werken aan dit leerdoel? 	
Hoe ga ik werken aan mijn leerdoel? 	
Wie gaat mij helpen? 	
Wanneer ga ik mijn leerdoel evalueren? 	
Mijn leerdoel is goedgekeurd door: 	

Naam:	Groep:	Week:	Jaar:
--------------	---------------	--------------	--------------

Wat was mijn leerdoel? 	
Hoe heb ik aan mijn leerdoel gewerkt? 	
Wie heeft mij geholpen? En hoe? 	
Is mijn leerdoel bereikt? 	 Ja? → Waarom? Nee? → Waar wil je nog aan werken?

» Bijlage 12. Materialenlijst

- Somplextra - Rekenen

Deel	Onderdeel		Afgerond?		Datum
Deel 1	1. Symmetrie 1				
	2. Spelen met getallen				
	3. Doolhoven en knopen				
	4. Piramides				
	5. Lijnenspel				
	6. Puzzels				
	7. Perspectief				
	8. Regelmaat				
Deel 2	1. Symmetrie 2				
	2. Spelen met getallen				
	3. Doolhoven en knopen				
	4. Piramides				
	5. Lijnenspel				
	6. Puzzels				
	7. Perspectief				
	8. Regelmaat				
Deel 3	1. Symmetrie 3				
	2. Spelen met getallen				
	3. Doolhoven en knopen				
	4. Piramides				
	5. Lijnenspel				
	6. Puzzels				
	7. Perspectief				
	8. Regelmaat				